NOUDO DZE

DINO & VISWEDEL

URA ACADEMY : KOHIMA
(Nagaland)

DIEYIE

U die nu leshüda kejü la leshüda kese puo se sei batataya. Leshüda kephrü puo phrü sei bakecü leshükephrümia u nou mvülieya mo; sizomonyü kepethamia rei u chamezietaya. Süla leshüda hayo chüshüzhie. Leshüda hayo nu thedzeko u thuo u nuodo nunu thukelie phre zo. Thedze hakoyo nunu nhicunnia bu Tenyidie sikelie zomonyü kepethadie huo rei si sakelie le di chülie. Siro u Tenyimia geizoko nunu we leshükephrümia pethalie kevi tsa phi; geizoko rei u thuo zokelie phre zo.

Thedzeko hienie mia kenie kekhruohi di chü, sizoürei mhakipuonurei mia vie nunu par mokecü la chü rüü mo pere zo. Mia kikidi thedzeko mia thuo mia kele nunu thulieya shi! We rei thu dojü liro vituo nhie ikecü le di chü dojüshüzhie.

Tsicki leshüda kejü la leshüda hayo rei se volietuo nhiekecü le di leshü hayo neshüzhie ho.

11-58 (011)
03/09/02

1967 Dino & Viswedel.

CONTENTS

11-58 (61)
13/09/02

		Page
1.	Leshükephrünuomia	1
2.	Leshükephrümia kemecü Puo	3
3.	Keviu Sü Kochachie U Ner	6
4.	Ukepenuopfüe Themia Pete Khrie Ketou Zo	7
5.	Metsü Kezei	10
6.	Dieze	12
7.	Eden Zie	15
8.	Nhicu Zha	17
9.	Khinhie Mho	18
10.	Thayie Bo	21
11.	Thenu Samipfü Puo	23
12.	N Dzüzei Hie	27
13.	Kerü Kenie Ta Kewhuokecü	28
14.	Leliecie	31
15.	Chütuo, Chü Beituo, Chülietuo	33
16.	Keliya Zolie	38
17.	Zue U Chü Penyawaya	40
18.	Themvü	43
19.	Roviu (Za I)	45
20.	Kesia	49
21.	Roviu (Za II)	50
22.	Themia Kelhou	54
23.	Roviu (Za III)	55
24.	No Kevitho-u	60
25.	Kepethadie	62
26.	1944 Cie Kewhira Nu Kegeikecü	64

KEPEZIE DI

Leshüda hayoha puorei huo nu se leshüki nu kephrüda chü vor di ne separlie moketa la dor ipuo se la mo [illegible] themia kekra leshüda hayo mengukecü die [illegible] la Ura Academy-e niepumia ki leshüda hayo chashü. Sitsi niepuoniakoe u nei siei di Ura Academy bu leshüda hauha pevielieketuo u die khashü. Süla uko kepezie pejüwa khrie di pie leshü hau gei thulie.

Leshüda hayo nu thedzeko u nei mu puo kepetha die kenyi dze phre. Siro geizoko shierei rüü mu dieko se kekhie kezivi se phre. Süla leshüda hayoha se leshüki nu khadou IX nu kephrüda chü laketuo pepilie di ne lashüzhie. Kephrünuomiako bu hau phrü di kemevi ngu phrelie üthienyü.

31 . 1 . 1985

Shürhozelie
President,
Ura Academy

Bharatavani
Book No. — 10
Nondo Dze
—Tenyidie Language—

Kephrü I

LESHÜKEPHRÜNUOMIA

Nieko thie we nhieu chü dinu
Leshü phrü di nie nei kebako
Khunhie zo sie u razou krü chü
U razou tshe chü puo mho dituo.

Leshükephrü dokipuo rübei
Telhe mo di votayaluo mu
Nie rhie perhu nie teitso chü di
Nie mhathoko chüya zoliecie.

Mhachü mo di mhanyilieya mo
Shürhei mo di mhasilieya mo
Mhanyilie rei mhasi sa mo ro
N therhu ba pfhü pejütatuo.

L. D. Phewhuo

Puoca :-

Tsie leshüphrü kebako leshüphrülie liro thiesie la vo u thuo u rüna nu pehü chü di u rüna kekha latuo. Kechachie leshü phrü zo baya mo, süla kephrü teiki thehie chü di phrükelie mese. Mhatho kehoupuonurei reshü mo liro zhakhra kevi ngulieya mo. Mhanyilie zorei mhasikemomia therhu ngulieya mo.

Kephrü 2

LESHÜKEPHRÜMIA KEMECÜ PUO

Leshükephrümia puo puo za Khrielie. Puo kenyi phimia nuonuo rei zo mo; derei puo rübei lhoukecü la nuokhrienuo puo chü di lhou. Puo krü puo bu kitiekinu mhapuorei chüya mokecü ki ze leshü kephrü nu rei mecü seta. Puo mecüthorcü la puo zeko bu puo kiecü Mecükhu ita. Sidi kenuotsa we mia pete rei puo kiecü Mecükhu iphreta.

Puo nhicutho ki zo we nuo kesuo rei zo mo derei phichü zalie tse thezho kesuo kekra pie puo zhoki chülieta di nuo kesuo se puo chüta. Puo puo nou pie puo kephrü nu shütuoücü sie puo siele rei suothor zo mo. Puo nhicuki Khadou kenie nu kepeyiekecü kephrükelieu nu Tenyidie nu thuo ngu pekra seliecü la kevi useu chülie.

Süsie cie khadou se nu phrü ru sücie ziezhü mo pere zota di palie mota. Süsie cie rei phrü la ru puo nou pie puo kephrü nu shü moto zotacü mhapuorei vi kehielie mo zo di palie mo lata. Süsie cie rei vi balie mo, derei kepethakoe puo ngumezhie di puo pekhoshüwa. Puo khadou dia nu we cie dia bata.

Puo leshüki nu rei puo kepethamia die rünyü mo di zesuo phi baya. Puo la khadou pete kebvü mu kepethamia pete bu puo petha mecü zota. Mia leshüki chükeba teiki rei puoc ba mecü di ta vo hotel-ko nu mhakhrü cü sada te ituotaya. Puo leshüda rei toupfü leshüki nu voya mo. Süla khunhie puo kepethau-e puo bu puo leshüda se vor mocüsie siazha chütuoüshü.

Sünhie we puo leshüda pie puo nei likhuo nu thuphepfü vor. Kepethau-e uko bu uko leshüda hielienushü. Sitse puoe puo dzie se pa puo leshüda rei bei mecü di puo tie pie ke mizhü geinu puo leshüda hie ba di Kepethau bu ngu lalie. Sünhie rei kepethau bu puo ngupie puo nou rüpe di puo whuowa.

Puo puo ba nu ba mecü di tatakuo phi. Süla Head Master-e puo dze thupie puo puo ki shüshü. Sitse puo puoe puo bu leshüphrü kemezhülie lho liro mithu pfhetanu di puo kedelie. Süla puoe mithu pfhe mecü di puo leshü toupfü leshüki nu kevo meviva di tuotataya.

Derei leshüki nu vo mo di rühouhou tuo teizei merücü ze kinu la vortataya.

Geza ba tse puo üse leshüki nu voya motaücü si lalie. Puo puo puo kedevü tse puoe puo tsie phrükeba leshükiu nu we phrü salie lhota üta.

Puo puo puo zuo unie-e puo bu leshüphrü zalie di mhathoyo puo rei chülie nyü beicü la, puo kele puo chüshü liro vilie thenyüsie di puo ketsepie leshüki kekrei puo nu shüshü.

Puo puoe puo khapie prazhüki nu ba liro thezhoko medzi morokesuo la puo zho kesuoko kekha lietuo nhiekecü le di puo khapie prazhüki nu shüshü. Derei Mecükhu-e puo thuo puo nei puo nyü chü tuo mezhietacü la prazhüki zhoko medzituoükecü puo la re seta. Puo prazhüki nu bakelie teicie tie rei kemo nu prazhüki kepfheu unie va se dia kegeita. Puo thezho varhuowawacü la puo

gei priesa rei mena phiwata.

Prazhüki nu bakecümia keba thepfü sie rühoutuo liro whuowatuoükecü thezho ba. Puoe rühou tuo di menuoto zenu vorkecü tei nyi phitacü la prazhüki kepfheu bu va kenie puo telieta. Süsie va seu va we puo teliecü sie puo whuowatuoükecü puo dze thupie Leshüki mhokezhau rei pesiwata.

Süsie zhadoudo puo sie khuzhü puo meze di vor prazhüki nu melie bakecü prazhüki kepfheu bu silie di ta par puo ngulie.

Tsieu va we mhapuorei chü di puo ngumezhie salie kenjüketa la süzhü prazhüki nunu puo whuowata. Mu süsie leshüki nu rei ba salie kenjüta di tuo la puo ra vorta. Puo puo puo zuo unie bu puo ngupie unie meso di khawa.

Süsie puo rei leshüphrü sa mota.

Puo khadou dia nu phrükecü zo di leshü phrü sa mota. Puoe leshü mu phrülie mo mu lie mu cielie mota. Sidi rühou kho mu ke tuota. Kenuotsa kiülie rei puo vie puo ya meseko ze tsei cülieta.

Thiedzü puo metha leshüphrü kesierko B.A. palie di vor kezha chü tuota. Mia pfhe mia nei keviko se di bagei geinu taketuo ngu ro puo rei menga di rüshüzhüya. Puo mhajütota. Derei lie nu mhachü mecüte. Mia kese se nyü, cükesuo mu cü mecü. Tsie we kerügu nouleu le parta. Puoe kerügumia kro puo ze kepekrolie di vo mia vie rügu di mia bu uko tepie kedieki nu shüwa.

Puo kedie chüwa di la parlie; derei puo thuo puo kelhou ngupie puo nou mvülie mota. Mia rei puo ketso sanyü mota. Sidi puo thuo puo se themia kevi chü lalie si mota di kemethuo kelhou puo chüta.

Puo kenuotsa puo zukrie la puo kechü rei vi mota. Mha kejü zomonyü shürho mo saketa sü khunhie rei puo dzü kezie teiso jüta. Sizoürei puo zukrie kethelie mo zo tuo di sia. Themia hau kelhou ki keka jü.

Kenceüe kechü kesuotho- u zo.

Ketsokecü :-

1. Mecükhu leshüki nu keba ki dze kedipuo kenhie ga?
2. Puo kiüdi leshüphrü kholie mota ga ?
3. Puo kelhou nunu nie kepetha kikecü puo silie ga ?

Kephrü 3

KEVIU SÜ KECHACHIE U NEI

Tei kijü mho mha zayie pete,
Kecü kezha chüse phre hu rei,
Keviu sü kechachie u nei.

Telhekemo doyo puo la rei,
Jüketa sie telhetephou rei,
Keviu sü kechachie u nei.

Thekhonuo chü mokeba ki rei,
Phichü zha vo tsü rüpouta rei,
Keviu sü kechachie u nei.

U lhe vi mo mia de lhou mo rei
Ketseiketso ketsopfhü jü rei,
Keviu sü kechachie u nei.

Shürhoshürhei u medora vo
Kesia chalie kikha nu tha rei
Keviu sü kechachie u nei.

L. D. Phewhuo.

Puoca :-

Mha kevi puoe u themia kezha kecü pete rei u neiya zo. Themia kevimia rhei pecha mo zo shierei puo se sie puo rükra tuoya. Nhicunuomia thuo rei mha kevi silieya. Phichüta zorei kesuo se nyüya mo. Mia lhe mia lhou mhiekemomia rei mhakesuo u neiya mo. Kenyimia nyi sa nyü baya. Shürhoshürhei di u keleko nu volie vi zorei, mo rei chü mu nyü di u ba u zhü nunu melelie lho zhü zorei keviu sü mehou phreya zo.

Kephrü 4

Ukepenuopfüe Themia Pete Khrie Ketou Zo

Thiedzü rüna puo nu mia kenie kezanuo baya. Unie mia puo za Jayamo, mu kekreiu za Ngusanyü. Themia hanie unie kelhou kekrei se. Jayamo-e mhajüto. Derei Ngusanyü we mhanyi phi.

Jayamo-e thiethie va kracü rei puo nu rüü phi tuoya zo. Puoe puo vie kesuokeruokoyo rei ketso se di mia mehou menguya mo. Puo ki kesuoyo rei ketso se di puo nuonuoko ze puo nei sie baya. Puo puo nuonuo thekru phi. Puo kimiapfü puo kechü puo nyita di kiülie nu mhachülieya mota. Puo nuo phicünie we puo ze kiülie nu mhachü zalie vi parta. Süsie nhicu diako we u vovü puo rei si mo baya zo. Sizoürei Jayamo-e uko va kra di puo dzüzie phi tuoya zo. Puoe tezie nu ga the pejo keparko rei ngushü di Jihova tshe sei baya. Puoe puo thuo puo rüchü di sie, "Jihova u khriepie kedipfü chü shi! Puoe tei perüshü mu tei kerüniapie ga menieko rei vashüyie. Ga menieko rei themianuo vachüshüyakezha geinu tei Jihova u kekhrie silie vi. Khinhie mhachü meyhumezhie tuo di theva vor ze rülei tshüilie. "Mia neikemo chü kemosie mhachü re zorei u nou rüüya zo, khuduü puo sier mu teiso kesa puo ngu lalie, mu theja kesa rei ngu lalieya zolie" isi di tsopfhü kemengakecü donu rei Jihova tshe sei baya.

Puo zanuou Ngusanyü-e mhanyi phi; derei khunhie teiso rei puo dzükezie jü. U nou mesayakemomia u nou rei rüüya mo. Ukepenuopfü theja kha phi pie puo tsükeshüko rei leya mo. Puo nou rei kekhrie jüto. Mia kevi rei ngu puo ro phi, mha kecüyo puo zorei kecügei tei izo. Puo puo

thuo puo kuo puo hie nunu ngukelie puo tuoi di kemiako phi. Puo puo ki kesuomia we rünyüya mo. Süla Jihova-e puo kelhou ngushü di puo pethashükecü lelie.

Teile teiki khunhie puo Ngusanyü-e puo misi pielie di rühou Seikhrietsa nu tsu. Süteiki sü teile tieketa la nhako the pejo rükreipfü parzhü. Rücüko nu dzü krupie rüle meziepfü zhü. Cievükoe ruopie ketsa va kezapfü ba. Sizoürei Ngusanyü-e puo nou rüü tuo mo. Puoe chatuo mezie tuotacü la ke seibo puo khro nu rülei zashütuoü di zhü tsu. Sitse ze nyü seta di zeco puo ze zolie. Puoe cosier tse puo nyieto kinu seibo kenie kerüchü keba silie.

Seibo süniesü puoe kezha kecha mu puo we kecükie. Seibo kezhau kijü kerükrie gei ba. Mu kecüu we kijü puo la kesuo se puo nu ba. Puo rükrie rei uda chie zhie mo. Seibo kecüu sü seibo kezhau ki pu di "Nie kelhou mehouthorlie, Ukepenuopfü rei nie khriepie kedipfü chü shi. Nie bu we lhou sie kerükrie gei, nie kelhou mu zha mu cha sa. U bu we cü mu dzü. Sümho nu kijü rei puo la kesuotho nu lhou; n kerükrie la, no we mha rei ngu vi, mia pfhe rei chü vi, teirü rei ngu kralieya. Niaki kezie mu kele rei ngu kralie vi. U we teirü vor nie nyü geinu jo kesokeshüko rübei tsur u vayie. Niaki rei thehekemo ki nguya mie, Ukepenuopfü nie khrie zalie mu u pese zalie" isi ba.

Ngusanyü-e seibo sünie kerüchü keba die sishü di mhale pesoushü mo di Ukepenuopfü üse themia khrie ketouyakemo le tuo. Seibo kecü kedzü puola kesuo nu kebau die ketho tou zo ikecü le di tuo la puo kinu vorta.

Süsie khoutho sie tei therü gei khunhie puo rühou la se Seikhrietsa nu la tsu. Sitse tei rükhrie vor seibo kezhau he tshe bobowata di puo mvüu rübei keba zota ngulie.

Seibo kecüyo rei khrü sorou sie we the rükriekuo sieta. Sei süyo rei cie kenie donu rülili di kenuotsa we seibo kezha puo chülieta.

Ngusanyü-e mha hau kengu geinu mhaca puo puo nou vorlie. Puo kelhoue seibo kezhau kelhou mhie zo. Jihova-e puo chü kerükrie phishü, theja kekra pie puo tsüshü. Derei puoe Ukepenuopfü puo kekhrie leshüya mo. U thuo u üse vi pere üba rei Ukepenuopfü u kekhrie silie mo liro, puo noupfhüu u gei kephir nhie u rei tei rükhrie vor di seibo kezhau he tshokewa mhie tou zotie ikecü lepie puo nou vorlie.

Ngusanyü-e süsietsa we mhale seta. Puo zho kesuo kekra kedilieta. Thiedzü puo kinyiko la kemiako tuoya ru, tsie we süko rei Jihova theja nunu ngukelie zo ücü silieta.

Puo mia kevi ngu puo ro phiya ru, tsie we Jihova-e mia kekreimia ki puo khriekuo ükecü silieta. Puo thiedzü we puo vie rei ü mia tsü nyüya mo ru tsie we puo vie khapie mia tsü mia za nyü seta.

Jihova-e u la keviu le di mhaphruoko kezashü u tsüya, süla keduoyo ngulie shierei kekra ngulie shierei Jihova-e u khrie ketou zo.

Ketsokecü

1. Jayamo mu Ngusanyü unie zhorüli kedipuo kekrei ga?
2. Jihova kedipuo geinu Ngusanyü pethashü ga ?
3. Ngusanyü kelhou thelatsa kedipuo mhieta ga ?
4. Thedzeu nunu nie kepetha kikecü puo silie ga ?

Kephrü 5

METSÜKEZEI

Laryie shie metsükezei tei,
Merükelho pfhekelho-u sü,
Tsiamenyieko ja kelho dinu,
Kijü khro nu nou medo zhü ru;
Laryie shie metsükezei tei.

Laryie shie metsükezei tei,
N tei perü kouu nu keza,
N dzie thepie tei merütuo me ?
Zochü zope duthe morosuo,
Laryie shie metsükezei tei.

Laryie shie metsükezei tei,
Kemecüu no we coliecie,
Nhico cü rei mehoshütuo cü!
N siedze kevi ngunyüya ro
Laryie shie metsükezei tei.

Laryie shie metsükezei, tei
Nouva pemvü, kijü kesa lhou,
Medo kesa n rheichie rüli,
Mhiphra kevi nu rüdirüli,
Laryie shie metsükezei tei.

L. D. Phewhuo

Puoca :-

Teiso gei mha peteko u cha kemezie chü vortaya. Süla teirü la ler di mha va kemenekeshü ki ngupie u noumvü seya. Tsiamenyieko rei teirüshü mo ro pou parlieya mo. Themia mhachü u chamezie ba rei teirüshü ro u va keshürho u va pekuolie di mhachü la nyü parlieya. Süla mhachü mo di kemekrie bata suo. Tsu kijü du morosuo, nhico thuo rei puo ca pfhü kengu di merei phi zhüya. Themia we rüülie nyü ro mhachü morosuokuo. Metsü ler ro nha thepie sikemo chü la vortaya. Sitse gekemo nu puo teiko ta mha vortayakezhako le la u nou vorlieya.

Kephrü 6

DIEZE

Tenyimia dievi puo pukecü, "Niaki kele tieki rei phichümia die ze morosuo," isikecü puya. Ketholeshü nu. "Nie krü die zeliecie, siro no kijü haunu lhou pechalietuo" isi. Dieze thezho khakeshüko donu dieca kerietho-u zo.

Kijü hanu themia u zho kekreikecü neiünei kerei di lhou baya. Süla u kele kekreiketa ki rei kezevi di lhou balieketuoe dieze zo. We mha huo nu mia ze u kele kekreiketa ki mia die rei zewa morokesuo tei nyilietuo. Mha sikecüko nu mia die ze di mhachü kemenewa liro themia süu mhakesimia puo ükecü pulie vi.

Mia die ze mezhie liro u noupfhünouyie rei kethelie rüüya. Süusü u zho u rüli nu rei u chü kemiathokelie cha kezha puo.

Nie suomia die ze morosuotho ga ? isi di ketso sie liro, we pete rei u krü die ze morokesuotho ükecü le phretuo nhie. Kijü nu u kekhrietho u krü zo.

U krüe u la kemezhieya ; u krüe u dzevi pete leya Süla we u krü die ze morokesuotho zo. U krü die keze-e terhuomia khrü keprei puo zo. Süsie rei thezho khakeshüko kehoupuorei ze morosuo. Nie rüzhüchü nu le tha zorei nie krütamia die ze morosuo. Leshüki nu phrü liro leshüki zhoko mu nie kepethamia die ze morosuo. Chüpahimia

kechü nu mia die ze morosuotho. Mia ze rüna chü di lhou baketuo la sorkari-e thezho khakeshüko ze morosuo. Thezho hako keze-e u nou kekhrie se di ze morosuo.

Mia die zeyakezha-ue thiesie mia kekhayakezhamia puo chülieya. Mia die ze di lhousierkecümia thiesie khunhiepuo mia bu puo die keze themia puo chülieya. Süla tsie mia die zeyakezhako kedapie thiesie u rüna mho kezha chü morosuo. Mia die zeyakemomia mhakipuorei mia kekhalieya mo zokecü la. Puo mia die zeyakemo la puo nou meyie mhata di pu zhü kemoko rei puwa di mia bu puo die ze nyü motaya. Puo mia pfhe rünyüyakemo la puo puo mhasi suo. Süla mia puo die zelie kenjü.

We lakipuo mia die keze ha u nei mo phitaya kekreilamonyü süu u medokemo-u rei chü morosuo tayakecü la. Derei themia die rei ze liro Ukepenuopfü die ze ba zoükecü nouleu se balie ro u thuo u kekhalie vi. Mia die zeyakemo nunu kemezhiecü kekra ngulieya.

Viswemia nuonuoyo puo za Buto. Puoe nyapie melu mezei zo. Puoe kemichie rei preiya mo. Puo puoe puo üse, "Abuto, no we a die zeliecie, mia thuo chü zhükemoko chü zorei no we si suotuo ho" isi di puo petha baya, derei puoe puo khramopfü baya zo. Puoe puo thuo puo medo chü baya zo. Puo leshüki nunu rei tatayakecü puo puoe puo zho si bata.

Khunhie mia chuti penuo moluokecü nu Buto sü ta ha toutou vor. Puo puoe puo üse "Buto no kiüdi vortazhü ga ? isi ru, puoe, "Ba nyü motacü la zo" isi. Süla puo puoe puo kerhie di puo bu siazha chü di ketsie jotuoülie. Sitse Buto sü ta nhanu tsuta.

Puoe ketsie jokecüu ki tsu nhanu tuota ro vikuotuo nhiekecü leta. Puoe thevatie ta cha nu tsu di vo pruyo puo nu zhü.

Theva temi puo kechü seta, puo khie puo mhou tsetse rierie zhü teiso.

Puoe si zorei michiekecü rei lezhü mo. Seibo yakhriepfü di zezhü : sikezhü ki puo nyieto kinu tsaikechü pfhe puo rei sishüshüzhü. Süla puo puo nou keleki puoe rünau ze kepecie ba tuo mo nhie izhü.

Puoe sizhü tse teisotie we mhapuo puo thesü pie vor puo kehe zokecü kemhie di puo ge zo lerta. Süze nu puo rei michie di 'A Niepu Jihova" izota. Puoe michiekelie ze puo nou rüdi la vorlie, süze puoe tuo la kinu vortatuo ükecü lelie di tuo kinu vorta. Puo rei sidi puo puo ki puo kejo chata.

U nhicu ki mha kevi kesuo puo rei siya mo. U krüe u khrie mu u ki mhasi, süla u krü kepetha die rünyü mota suo.

Ketsokecü :-

1. Mia die zeyakezhamia thiesie kedipuo mhielieya ga?
2. Mia die zeyakemo la kemichie ngulieyaükecü dze puo thushülie.
3. Kediezekecü dze thushülie.

Kephrü 7

EDEN ZIE

K.K. Peseyie

Thiedzü Rüziephera kepenuo ki ketsa kezivi se puo baya. Ketsa sünusü seibo, nyiepouko mu puo nhasiko rei thechü kekreira ki zivi kreikhro zo üsi. Ketsa sünu rüzie kezivi se puo rei baya. Nhachünharakoe nhasi pa cütuoü di ketsa sünu vo ro rüzieu nunu dzü krielie di latataya. Themia huomia tezie süu üse teigei tezie keziviu ki rei zivikuo nhie iya mu huomia we süu üse Eden zieu üya.

Thechü hau kemeyie dze si vo teigei kediu nyie tsota. Süla puoe khunhie puo thechü hau mehotuou di tsur. Sitse puoe thechü hau puo kedi rüna ki rei zivikuokecü ngulieta. Süla puoe menga zo thata.

Derei puoe thechü kezivi nyiepou re kethengu thuo tsukecü hanu tuo hou vorkezhü ki seibo puo kezha di puo nyü kepejo puo rei puo gei ba moketa puo ngulie.

Seibo hau ketsa kepejo seinyü rheirhiepfü phre keba donu nu kiüdi siaropfü ba shi idi puoe tosie tse kekie puo sü puoco puo gei ba di ngulie. Sitse puoe kekieu üse. "Harie, pera kenyau, sei kepejo kezivi kekra ba mu, no kiüdi vo seico kesia cügei ba mu ?" ishü. Sitse perau sü sie "Kediu, no a üse kenyau iba derei no puoca sikemo la zo. Thiedzü va puo sei hau rei kekreiko mhiei pejo zo. Süteiki seico hako geinu a lhou sier. Ha geinu a mele dojü pruo dojü idi lhou a nei se sier. Seibo hau thuo a pfü a pie kesier mhie zo. Derei Khunhie chüwhuomia puo therei

pie thcü tsie nu shülie di ciepie a puo a zuonie vakhriwate. Süsie kekrei puo cie lashü a pe ru a pejowa di vor sei hau pewata. Sünhie nu seibo hau rei vakhriwata. Derei a sei hau khawalie lho. Thiedzü sei hau a la mha kevi kekra chüshü mu a tsie puo rükra mota zhü mo." ita.

Teigei kediu sü puo ngota. Sidi puoe perau üse. "Themianuo ha dietho mu puo nou kekhrie keduoyo rei bąkecü sie kijü hau nu rei pie teigei kemhielie zotuo ciü," ishü. Sidi puoe perau ngu puo nou mezhie di seibo-u chü perhei lashü.

Ketsokecü :-

1. Ketsa keziviu kirapuo ba ga ? Süu kedipuo kemhie ga ?
2. Kiüdi perau seibo-u khawalie kenjüta ga ?
3. Teigei kediu kiüdi seibo-u chü perhei lashü ga ?

Kephrü 8

NHICU ZHA

Kesou kezei lu nhatsaranu,
Menyiepounuo poukebayo tuoi
Nhicu ki we mha va keziekruo,
Vi moü rei u kesuoyo rei,
Se rünou di mha we mehou mo.

Nou tsopfhü mo ütsaliko chü,
Mha va pele thenou va pemvü
U ketuora tei kesokezie,
Mha medo mo mia keyu tie kre,
Kesuo le mo mo zo u tei dzü.

Khunhie puo mu khunhie puo kemhie,
Kesa dojü kevi cha kese,
U dzü we zie vokezhü nu we
Mhiphra kevi nhicu zha pevo,
Watuoluo mu le rünou molie.

L. D. Phewhuo.

Puoca :-

U nhicue nyiepou puo kemhie zo. Nha the zeibouikeba donu nyiepou poukebayoe zivi kreikhro bayakecü kemhie u nhicu ki zivi phreya zo. U nhicu ki mia kishükinyi rei mehouya mo, sidi u nou rüü phi tuoya zo. Tsali rei chü di u dzü kekou tei puo rei le tuoya mo. Süla khriesarüüko tsali chüpie kehou va pemvüshüya. Zhate kemethuo puo rei kre di u tei pevowaya. Nhicu ki rübei mha kesa dojülie kevi zo. Süla u nhicu ki thiesie dzevi keselie kevi teiu zo. Telhekemo nu nhicu zhako votaya. Süla süko lepie rünou mo zo.

Kephrü 9

Khinhie Mho

By - K.K.Peseyie

Metsüki tei rünia chütei keba puo nhie Noulevi-e puo kezickou nunu Kewhira rüna kezivi, puo zivi u tie se puphalie kelho zomonyü u nou rei le hulie kelho chü zocüyo meho puo noumvü se ba. Niathutsa nu kijüthou kepejoko puo thela kejü chüpfü zo vo niakratsa tsokeba ngu di u kelhou nu kijüthouko we kijüthou hako ki rei li rekuo derei ngupie u neikuo mecie icü puo nou nu le ba. Kijüthou puo li re phi di li kho puo zü tsolie mu rei la vo u sietsa u kevor chau meho la di u thuo le pevi zo ketha nu vo u mhodzütsa kijüthou kepejo kezivi kekrei puo ngu lalielieya. Sitse u thuo u kethachü ngupie u nou these zota di kekreiu lituoü di tuo lashü. Kijüthou hako li rüü mo phi zo. Pekhra pesucü zomonyü ketsanu sü zohu mu thephi kemesü mu u chakha kra phi. Siro kijüthou phiko nu huoki dzüvü kerü huo cie morokesuo ngulieya.

Sizomonyü u mho geinu ketsie rei rütou tsur u vacü keprei la tuo vakhro votalie suoya. Derei hako la we tsiesieketau monyü thepfu di hako ze keperhie zo kevo mese zo. Kijüthou hako likewa sie rei hakemhie zo votuo mo kishi.

Sünhie kimhou jü di tei rünia tsur nha kepejoko phie kerüwi tshopfü ba. U Tenyimia tekhou chü di merei phizhü. Liecieko sü khunhie rei u tei vawa khrie di mezie zorei la u lie nu tsuzhü zo. Kepenuoki mharapuo peli kro puo keze tekhou nyo di u kenyie vovü si mo zo di thepfhe chüketuo

pfhe sishüshü ba. Noulevi-e mha ngupie puo noumvü di mhale vokhrü zo ba di ze tsuta.

Zetsu tse puo mho puo si. Khise niaki thu ziekruoi parkezhü ki Noulevi-e tuo cha puo nu vozhü. Cha süu meya ba mo derei zivi pie u noukemvü chü zo. Chakhie lutsahatsa phiechü sü pejo rüle mu phrie boko lhou sie u tsü mho geinu kedzieteshü di kezekevi chütuoü ketha tuoipfü zha. Sizomonyü keroko lhou sier niaki kezie mu kele se morokesuo la u hiechü di seiko reipfü di lhou khozüü. Ngukeshü we kero bu u phapfükeba seiko kemezhie se ba nhie izo derei uko keze huohuoki rükrie nyükuo lebar sie kege la pie kijü shüwatuoü ba nhie imo zo.

Thechü hanu nhachü kekreicü kekra vor rüleilieya. Pera neilinel vor di seiboko geinu rüsepa. Haduü rei nhachünhoraxo sü niaki thu ziekruoi par uko pecokeshüki ukoe u thuo u thetsera ino di niatsu kezie suna kemhie vor va peziekeshü thechü kezivi hako pete chükeshüu mu uko rüguolieyakezha Ukepenuopfü tshekeba sipie puo noumvü se vorzhü.

Noulevi sü hako ngu di, kijü hanu rei thechü u noukemvü haicü huo tuoyaluo tele icü le tuo, mha pete rei tshüimhiei, menenuoi mu u neipie puphalie kelho chü zokecü ha ngukeshü ki tsali chü kesimia u neipie gelie lho di keli partaketuo thechü puo zo. U nou kemesa ükezomia mhodzü ki we haikecü ha mha puoma keretho puo zo. Phiechü pejo rheirhiekecüko nunu pera puokrü puo puodzü kenie ba. Unie-e kerüchü mo zorei mhakere kemichie kevorki u nuonuoko yalieketuo keleu sü unie noule kerietho-u zo.

Noulevi-e mha hako ngu di kijü hanu mhakesuo puo rei tuo mo nhie izo. Di tuo zo phizhü ru thechü kemedieyo puo nu parlie tse mia kenie sü unie khoulie la dzüyie kesu di kegei se ketha ngulie. Unie puo ngukemo sü puo rei rüshü za di unie meho tha ru mia puo sü puo zhiekou nunu uzhie zoupie kekreiu dukhriwa di tata. Noulevi-e ha ngu di rie di cosier tse tei rükrierükhrie pie kemerie chü ba ngulie. Seiboko hephewa thenyüsie zo di lutsahatsa va keba mu nyiepouko hepie kesekeba pfükeba ngu di meza kemezhüwa nyü di ta kitie patuoü sie. Derei tei rükhriethortacü sü palie suota. Süla puoe, "Vo u thuo u ki nunu tsepfü baketa we vi ba" isi di ta la lerta.

Noulevi-e tuo puo bounu le chakhra mebe di hakemhie pu ba, "Ukepenuopfü, u themia pelhoupie kijü kezivi hanu keshü u bu kenourhe, kezevi, mu kengumezhie di huoniehuo khruohi di lhou tshüi tuokecü puo medo zo. We puo kekhrie se liro kijü hanu mha kere kekra dzü ketuoko nu rei u neisiei di u mhatho chülietuo. Derei themia-e u thuo u medo chütuoüketa la kevükecü mu kemezhiekecü kekra dzülieyakezha zo" isi ba.

Ketsokecü :-

1. U kelhou nu kijüthou melikecü puoca kikecü puo ga?
2. Noulevi, puo mho kicüpuo pema ga ?
3. No Noulevi mho geinu kedipuo silie ga ?

Kephrü 10

THAYIEBO

Kijü kere lu tsieshie geinu
Thayie bo puo lhou rükhre bashie
Nhabo hu rei u la keviu
Pelhoukeshü terhuopfü theja.

No we lhou sie cie se donunu
N si rüchü themianuo vachü
Nhasi hurei u va kepevi
Terhü merü, kesuomia nouva.

N nyüko sü kejümia teikhru
Peli lie nu khoüühie souchü
No sü nhaterha nu dzüpfheki.

Cie puo ge ro n nuopounuo pou
Pevi peza u nou keluo chü
Teirü teinia n vakeshü sie
Kenya mo di n thuo n kese.

Lhou tseiwa ro n sou la sier
Lhou rüyie zo kijü ze pejü
Votatuoluo u kelhou ha we.

Tei kezie nu n ngushü liro
Zivi mene u mhi va pekou
N bo dupie u he ba ketso.

Teizei geinu n ngukeshü we
Terhümiavi temi puo zolie
N ngushü di u khrümvü jülie.

No we n chü kemeluo la nu
Thenuthenuo n dachüdathe
Derei n kekuo kere lanu
Mi ratsa rei pemhewayalie.

U dzie re di n perilie ro
No sü hie pfu no sü hie zuopfü
Haha lanu kele themia we
N peripie u vie chü zhülie.

L. D. Phewhuo.

Puoca :-

Theyie ha nhasi kevi puo zo. Puo si vüpie u themia vachüketuo la Ukepenuopfüe pelhoukeshü nhabo puo zo. Theyie ha cie se donu puo si vülieya. Siro u va kepevi rei puo gei ba phi. Süla kechükenyümia ca rei chülieya mu u merü rei thukhalie vi. Puo nyü rei se mha shülieya. Siro tei kerüki u keya chülie vi. Puobo puo geinu zorei kekra pou partaya. Puo pelhoukeshü sie puo theke phi zo morei puo thuo lhou keyie votaya. Tepfhe bo ha nha kezivi puo. Süla teisozha kemeyieko nu puo bo dupie ki rei ketsoya Pezei gei teikhrie bu puo kelekeshü pechie nunu ngukeshü pezhü toupfü di rügeketha kemhiei ngu merie zo. Puobo kethekei ba rei nhicunuomia yopuo thuo rei wi bobowalie vi. Derei puo gei dzü ba phikecü la ki kethe ki rei mi tshü pemhelie vi. U krüe u la kevi chüshüyakezha kemhie thayie rei puo la kemevi ba phi. Süla thayie ha pelhou kezhü nhasi bo puo zo.

Kephrü 11

Thenu Samipfü Puo

Thiedzü rüna puo nu thenu samipfü puo tuoya. Puo nupfu unie thenu thepfu unie zho vi nyü kekiecü kenie kedzülie ru, theruokesuo sü unie keze lhou pecha kemonu puo nupfue puo tei vota. Unie nuo thepfunuomia yopuo rübei nyi.

Mia mia nuonuo ze ki ketshu chü ba rei thenu hapfü nuo si yopuo rübei pie puo viekechü ha rei puo mhodzüki we nuo thepfü ker lho mo. Süla puoe Jihova tshe baya.

U nuoyo sü lhou sier u nou keluo chülie. Puo kelhou zivi mu zha mu cha phituoükezhü si jomopfü sierzhü. Puoe khunhie rei puo zuo die keyieya mo. Puo sü puo zuo nuo pfuliu, puo khrietho-u mu puo kemerüu, puo dzükezieu zo. Puo leshükephrü nu rei kevitho puo chülieya. Siro thecathebie nu rei vi mu nanyü nu rei kou se, puo nhicu nu zo rei; thiesie phichü sier se morokesuo themia puo chülieketuo puo geinu ngu tou bata zo. Süla u ramia pete rei nuo hayo ngupie u nei phre baya.

Va puo puo phrükeba leshükiu nu rüzhü zha nhie, puoe rüzhü pete khre nu le di rüzhü nu kevitho-u chülie. Mia pete rei puo la u nei di dzieda pie mhapuo chü. Sidi therhuhie (cup) puo pie puo tsü.

Süsie puoe puo therhuhie toupie kinu vorta. Puo zuoe dzü pele pie ba di puo bu rüluwa. Süsie unie-e mhacü chakhrie kerüchü ba. Puo zuoe hakemhie pupie puo petha ba :-

"Kijü nu thetshetherhu ngukelieko rei pete Ukepenuopfü u kekhrie la zo. We u kuo u hie nunu mhapuorei chülieyaükecü le hiecie. Therhu ngu krakelie-ue menuokuo morosuo. Kemenuomia theja ngulieya. We u kevi la kemiakota ro Ukepenuopfü pulie kenjüü themia thuo rei u tshe nyü motaya. Süla u kepethamia gei rei u kromia gei rei mene di mia ze kepekroliecie," isi ba.

Puo zuoe puo petha pevi se siekecü la puoe nuo kevi se puo chülie. Puo khriesa parta. Puo kelhou zha cie mepfü ki, khunhie rüve di vor süzhü rukita. Puo sünhie terhü seta di cha nunu dzürhei krieshü di vor typhoid kechüu ngulieta. Puo zuoe teizei teiso hakemhie di puo meziemelo baya. "Jihova no n medo liro a nuo hau chü keshürho lashü beicie. No a tsopfhü pete si, no a mengako pete si, a nousuoko rünyüshücie, A mecümelou teta kevi chü zotelie a phi a dzieko meziepie nganga tsutatuoüzhie. A kirapuonu a nou luolie ta! A nuo hau a mhodzü nunu ze kirapuo votatatiea mu ! A a rübei kelhoupfü, a peza kejüpfü, a kekhruohi kejüpfü, No a ngumezhieya," isi di cha sei baya.

Derei puo nuo-ue khunhie khunhie ki suomiemie zota, süla puo zuo bu puo zhü khieki nu puo melou prota kevi chü zo ba di puo mhi petewa.

Thenu hapfü puo nou kesuo la do puo, puo sie si moto zo vorta. Themia pete rei nuo hau se le rünou mo phi phre.

Thenu hapfü Ketholeshü rei phrü phiya zo, derei puo nou kesuopfü medo zhükemo pete medo vorta. Puoe puo miphu ki nu kra peto di "Jihova no kiüdi thenou kesuo hathede se a ki vorya mu! A n medokemo kikecü puo

chüwate mu! Mia we mia nuonuo thepfü ker ba rei, süko bu we lhou ketoukerü ba ze, no a nupfu ru zelieta, a nuo hau rübei ru ze lalieta, A no a khriekecü lelie mote. A nuou rei puo kro puo zomia ki lhou menuokuo mu mezhükuo tuoya cüsie sa mo. Themia kevi kemezhümia bu kijü hanu lhou pechakecü mese moü me?" idi die pu peto di kra ba.

Mia puo cha khieki kho di puo pfhe silie di puo mere le puo rüchü di "A zuopfü, themia medo mu Jihova medo kekrei khro zolie. Kijü nu nouleko le sie liro no n nou suo zhü phiwe derei mha kere dophi nu rei hie zo thakelieko ruokuothoko zo. Kekuomia thepie kemesi pfülieya. Kethachümia mha kere puorei hielieya mo. Kijü nu u keneiko ba chaya mo. Ukepenuopfü mhodzüki we teicie nyie puo rei khunhie puo kemhie zo. No Jihova zeketuo sie n rübei kelhoupfü ükecü le di n dzükou zhü mo, n khrietho n kekhruohi la n nou mezhie mo rei vi, Teigei kebau n ngu ba zo, süla n nou suo ba hiecie, voketako la kra ba rei mhapuorei chü lalie kenjü zolie", isishü di unie seikra hie puo chü krielie di kekhota.

Süsie thenupfüe puo nou kou zalie. Puo Ketholeshü phrü vor zo, derei thenou kesuo puo gei vor tse puo kepele jüto zokecü kemhie bata ru themiau dieko chüpie puo melou va dai lalie.

Puo Ketholeshü chüpie phrü lashütuoü di hie le tse lbriko thuthe 12 nu lhalie, süu nu thupieketuo hakemhie ;

"Niepu-ue puo nuonuo puo khrieko pechü di pethaya, mu puo nuonuo zelieketa kheko vü di zelieya," isikecü dieko phrüshü di puo thuo puo rüchü di "Niepu-ue tsie rei

a khrie ba zo, a kidi a thuo a nou chü pesuopie hathede chü ba ta ! Puoe a kekie teiu vor kemochie a a thuo a medo chü di kijü khro letalie kenjütie. Puo a pelhou zekeba teisozhako nu a a thuo teisozha süko se a neikelie chülie mo liro miapuorei a ngumezhielie kenjüe, u thuo u chüpie u neilie vi phre zo, A mhi a nyie vi baluo, a cava nyi ba, pfhemenei rei tsopfhü ba mo. Themia huo we u ca u va rei jü u pfhe u nei jü, u mhi u nyie rei vi mota di mhajü kemezhie meyhumezhieketuo nyiluo.

A a nou kemezhie zo balie lhote. Puo theja tsie rei a gei ba zo, isi di puo thuo puo nou thupeluolie.

Puo hamhodzü we theva gei rei zelieya motota ru, tsie we teizei metsei vo zhütaketuo ki puo Ketholeshü phrüshü di kecha chülie di vo zelielieta.

Kijü nu puo khrietho puo rei tuo moketa la puo nou pete se Ukepenuopfü kerükra nu shülieta. Mia puo ngukemezhie rei thiedzü ki krakuota, puo tsopfhü kebau rei lekemo kipuo nu rei kekhruohi puo la vorlielie seiya zo. Puoe süla sathemi chü zorei puo noumvü zo tuo di siata.

Ketsokecü :-

1. Thedze hau geinu kepetha kikecü puo silie ga ?
2. Samipfü nuou dze kedipuo silie ga ?
3. Thenu hapfü puo nou kemezhiekelie ki kedipuo kemhieta ga?
4. We kemezhiekecü dzükelie ki Ukepenuopfü üse u khrie mo ükecü leta zhü me ?

Kephrü 12

N DZÜZEI HIE

N ketuo cha nu zei zo shierei.
N melou bu thachüta hiecie
Themvü kezie n chatha zo se,
N keneira vo tsoshü zotuo.

Pele zolie n Kepenuopfü.
Chü khrielie rei chülie mota rei,
Kevi kralie kesuo kralie rei,
N nou jü di n thuo n selie.

Huo n tshetuo, huo n tha zotuo.
Themia pete nei chü tsolie lho.
Peso geinu pete ngu phre ba.
Le menuo di n thuo n selie.

L. D. Phewhuo

Puoca :-

U kelhou nu lakipuo u nou kemezhiekecü tei rei vorlie vi derei u dzüzei di u chamezieta suo. Khunhie morei khunhie puo u kenei ngu lalie zotuo.

Ukepenuopfü pele di mhatho kevi chülie rei kemiakota suo. Mha kesuo puo u gei phir rei u thuo u nou chü pesuothorwa suo. Mha kehoupuo kechü nu rei u thuo u kekhalie morosuo.

U themia u nou kele kekrei phre ; süla mia puoe die puo pu , kekreimia puoe die kekrei puo pu isi siertuo. Derei u thuo u kele ki mezhü nhie ikecüu chü zozhükecü mese; mia puo bu rei u kebvüwa suo.

Kephrü 13

Kerü Kenie Takewhuokecü

Saramati geinu kerü kenie kru keduo tsuzhü. Kerü puo kru thezatsatie vashü, mu puo kru thevitsatie vashü. Thezatsatie kevau üse Vala rü üya, mu thevitsatie kevau üse Mene rü üya, kerü sünhie puocha puochie kru kemede tsuzhü.

Vala rü-ue meya derei theluo mu Mene rü-ue mere derei sou. Tei so vor ro Vala rü nu dzü sototaya, derei metsü lerlie ro dzü krapie mhapuo chütaya. Mene rü nu we teiso gei rei dzü soto zotaya mo, mu metsü gei rei dzü kra mhapuo chü zotaya mo. Puo dzükru rei rülemeziepfü zhüya. Süla mia kerü süu geinu dzü se vor rüna nu ücüya. Kerü süu khie rüna puo ba, rüna süu za Noumvü. Nuomvü rüna nu kelhouko kerü süu la kemevi ngu philieya. Kerü süu geinu mikemela rei se vor Noumvü rüna nu va pezielieya. Süla Noumvüra we teizei gei rei mitupie mha va keziekruoi baya zo. Siro Noumvü rüna nu kelhouko teiso gei tsu urüu khie nu dzürülu, pfhe menyi mu ga rei da idi tsu kerüge chü tuo di vortataya. Sizomonyü kerü süu nu khriesarüüko tsu chielievükecü u nei phiya. Urüu khie tekhou lie rei ba. Kerü süu nu khuo rei nyi phi. Süla chieliekevüko khuo tepie vo chacü di u nei se tuoya. Puo khie phiechü kemeyako mezhü chopfü vozhü. Süla khriesako tsu sünunu ball rei vü iya.

Vala rüu we puo la kemevi puo rei jü. Metsü therü vor ro puokhie puomhou me zizi tsutataya. Süla puo dzükru rei kriebo zo. Rünyoko me tsur u rükhie vupfülie di nyoba mhapuo chütataya. Süla themia we vo penuokelie

chü motaya. Mithu rei Vala rü nunu makhri phiwate. Süsie rei ketsamia puo seirie tuo di sünunu puo makhriwata üsi. Seibo pfü mekewako teiso vor ro, thenupfüko seirie chü chü di tsu bouübi tuotuoya. Puo khie nu seibo puo rei lhou zivi bakelie jü. Metsü gei dzü kru pekrashü ro urü khie seiboko tsho me lawawayacü la.

Tei therü gei khuzhü puo mia lie nu mhachü tuo di vo phreketa sie kerü sünie keprülita. Süzhü teirü secü la unie lutsahatsa unie pfhe re se di keprülita.

Valae puo za khcki sü chü puo nei mo pie rüpfhürüla zota. Puoe meya derei theluo. Süsü kemhie puo mhasi rei theluo. Vala-e puo kevi puo rei jüto zorei puo thuo puo le pevi phi. Puo dzükru krakecü la puo thuo puo le pevi di Mene ze ta kewhuotuoülie. Sidi puo nou rüpepie mhapfhe puo rei rünyü mo di khubou zota.

Serei kekuo kenie keperhiekeshü sie puo khie puo mhou kebako kemezhietayakezha kemhie unie keperhie keshü sie kijü thezha nu ketuoko kemezhieketa prei di Mene-e mene di puo rüchütuoü sie. Derei Vala-e puo die rünyü mo zo di unie ta kewhuotuoü beita. Puoe puo thuo kuokelie sie mia puo la kemezhietaketuo we leya mo zo. Puoe puo thuo puo za meyiekelie chau pfhükecü sie mia kekreimia bu puo la kemezhietaketuo we leya mo zo. Süla diepfhü dierhuko pu di unie ze mo kegei zozhü khisoteiluo tso. Vala-e Mene suyie sei batacü la Mene bu rei shükhre salie kenjüta. Süla unie mia zezie keretho mese teiki ta kevikietuoü di dojülie.

Sitse tei rei se toutoushü mu tei rei mela phriephrie vorta. Unie unie pfhe chüpie kemerie chü di ta kewhuovü.

Vala-e puo nou sethor di kru toutouishü tse rünyo puo khie kezhüko thuhiwata. Süsie rünyo bu metsur puo vupfülie di ta kevo cha si mo di kru kezhakezi tsutatata. Kerü nu krukezhüko rei rünyo bu tsur puo vupfükelie la kru palie lhouta. Vala-e puo nou rüpe kechü di tatuoü la sie nu puo khie rünyoko thume la pie puo vupfü lalielie di mhapuorei chü di ta salie kenjü zota.

Mene we puo thuo puo rhi puo nunu tazhü zo. Puo-mia ze keperhie tha zorei le di chükezhüu chü seizhü zo. Süla mia rei puo chakha chüwa molie. Puo mezhü kenyi la puo khie puo mhou rünyoko rei metsur puo vawa molie. Süla thelatho-u nu Mene bu kuolieta.

U noupfhü nunu mhapuorei chülieya mo. U nou meyie di vo luuhuu ze kegei di chü zhükemo chükewa nunu u thuo u ngumvü pfhülie di u chakha chüwaya.

Ketsokecü :-

1. Mene rü mu Vala rü unie pie kemejüshülie.
2. Kedipuo la Mene rü-ue takewhuokecü nu kuolie ga ?
3. Vala kiüdi mene zhalie lhota ga ? Hageinu kepetha kikecü puo silie ga ?

Kephrü 14

LELIECIE

Letso kemo kemezie miau
N thuo n se kerünuoliecie,
Rünyo üse kechü themiau,
N thuo n kethachü leliecie.

N mhiü kechachie baketuo
Teigei rünau meholiecie,
N melou se n rhikeshüu
Rüsuorüsu sei tuo zoliecie,

N kelhou rhikeshü Rhuo-ue
N chüpie ungo zokeshü la
N nei phi di puo tshe zoliecie.

N chü kerükrie pekrei zo pie
N khru nunu mhalelie kevi,
N melou nu kevikesuo si,
Kevi pete n tsükeshü la
Le menuo di n thuo n selie.

Tekhu we zochü ca chüketuo,
Meseru we mia puo geikewa
Lelie mo di puo thuo puo neira,
Rühou khoüke tuoya derei.

No we n khru chükepfü lanu
Kemethuo puo chüketapfü mo,
Gada thuo rei nha pfhü cülieya.

N Rhuo-ue n kelhou rhipie
Pete ki rei rükriekuokeshü,
No mha le di lhoukelie mese.

L. D. Phewhuo

Puoca :-

U themia ha u kevi puo rei jü zo. U thuo u pele tuo rei u kelhouyo ha kemethuo zo. Mha keduoyo puo nu rei u kerheiro votalie vi zokecü la, süla u zho mene di lhoukelie mese. Kechachie kelhou teigei rünau nu vo lhoulieketuo la u terü chükelie mese. U thuo u chülie mo, derei Ukepenuopfü thuo u pelhoukeshü zo. Puo u chüpie u bu mha kevi kesuo pete si mu lelie kevi pete chüshü. Süla mhale di lhoukelie mese. Tekhu mu meserukoe khunuo tecü tuoya, derei mia bu puo dukhri lawawaya. Khunuoe puo kele puo rei jü. Derei u themia we mha lelie kevi kekuo u gei ba. Khunuo kemelothopfü gada thuo rei puo ca pfhü cülieya. Süla u themia we lhou puotou chükelie mese.

Kephrü 15

Chütuo, Chü Beituo, Chülietuo

Thiedzü themia puo melou suo secü puo tuoya. Puo nhicuki puo zuoc mha kecükieyo puo la rei puo kedethorshücü la puo bu puo melou suo seta. Puo za ketho-u zo we Kipfhelie. Derei puo melou kesuo la mia bu puo kre di puo üse Lougakrü üta.

Lougakrü-e mhapuo bakemo nu rei kethephu pie mhapuo chütaya. U melou kesuomia u se mhodzü sia se diaya weru, Lougakrü melou kesuo sü pu kemotsa vi. Mia bu puo medophi ketshü kenyü di kemezhie zhükemora rei kemezhie phiwawaya. Phichükelie gei rei nhicuki zho-u va mo. Khunhie rei thepfumia zho tuoi pheretuoli rei chüya mo. Miadomia sü khunhie rei mia hou mia do nu rei voya mo di mia dze mia se rei siya moto. Puo melou kesuo la mia ze kekhogeimeükecü teiso we jü. Puo thenu rei lie menuo phi. Mia puo tshü puo demia u nuonuo dia pengouketa ze thenu lie.

Thiedzü kerieki rüna chü pedeikemo sü metsü kezei gei we nha the u ge vorlie ro u dzü kezei chütataya. lietsu leivo cha nha thepie cha perhelie kelho chütataya. Süla Lougakrü puo kimia unie michie di unie lievo rei zi phiya üsi.

Khoutho ki khunhie puo unie khou se tseiwa nyü di vor menuota. Süzhü we mia lievo kenuothomia mhimho rei ngu mota. Unie süzhü vo khorzhü tse unie sietsa nu thezuyo puo sü tsiekhie geinu ketsieyo puo pra ketoushü di rütou tsu unie sietsa nu kese touishü tse Lougakrü sü,

"Shie tekhu" isi di ta keric chüvü, puo kimia bu puo sietsa nu puo whuo zie vor ki tsolie.

Va puo mia tsu puo ki khrotsatie nu thekrie puo theshü. Sitse Lougakrü sü mi tu khor puo ki thewatieluo üdi puo melou kesuo sü puo nupfü puonuoko kiepie puo kinu nyako ketapie pa kitie shü phrewa. Kemethuo nu michie di kemezhie thedo puo chü, sünhie rei.

Puo nuonuo suolie tse puo nou jü mo; mia shie kerükrü puo tuoi puo thuo mha va kemidethorcü la puo nupfü puo nuo bu rei u nou kecükie di kechükenyü rei morei mha kere puo rei hielieya moto.

Puo melou kesuo sü u ramia pete rei si phrecü la peli lie nu rei puo dze kecü di mia bu 'Lougakrü sü tuoi' idi pu se kediedo tuo tsoya. Nhicuko thuo rei puo melou kesuo sicü la puo medophi ketshü kenyü di tei zeilie ro ketsie kelhoupie puo ki perü idi puo rei lhou kerükra chü baya.

Va puo Tekhu puo vor u ramia liezuo nu tuota. Mia tekhu sie ngu üdi vor kepu ba tse Lougakrü sü tsu pa michie bata. Puo lie zo we tekhu tuo ze kepenuo rei mo, derei puo melou kesuo sü, 'si lielho mu prei zomu', idi tsu pa mo baluocü nu mia we mia tsia cie phrewata. Puo we khunhie mu tsu michietata di sücie puo tsia cielie mota.

Tsie we tekhu-u sü rüyie rüna kepenuotsa rei vor sidi mithu rei tewawata. Süla tsie we Lougakrü monyü kekreimia rei tsu michie bata Tekhu sü teisonhie mithu puo tewawa zotacü la "Kiki ro vituo shi?" idi themia pete rei u nou nyü bata. Süla thinuo metsei nu peyukoe khuduü puo kekiepie thehou nu shülie di kerüchü sie.

Ukoe kerüchükelie thinuo metsei nu khriesa kevi kheko kethoupie uko bu tsu tekhu-u re di u khu-u geikelieu bu puo rheichie mhachü mo di puo va chü tuotuo ükecü pepilie.

Süla thinuo metsei nu khriesa kethepfuko kedapie tsu tekhu-u re, derei miapuorei vo puo penuo michie di puo whuo kethou tuo zota di khawata.

Süsie tekhu-u geilie mo zo phir khouthotie tsota. Rünakoe tsu tekhou chü michie baketa la kikiro vitie shi idi vo themou rüsa.

Themou-u sü, "Ei, uramia puo geikelieu bu mhachü mo di mhacü tuotuoüketa la tekhu-u bu puo narü di khrie khe mo rei khrie sa pie u kede bate ru, theruo meho di u gei phirkeliemia bu puo whuo puo re ro puo geilietuo, mo di kevi kethepfu nunu puo geilie lhota zotuo mu ha", isita.

Süla ukoe kedipuo do puo chü ro supuo za gei pfülietie shikecü le sie. Sitse Mhalelie sü u razou thepfumia kheko kie ze vo jiepfü thalie di pfhe pie Phichüu mhi dzewa di puo bu puo the pie vo thakelieu bu tsu tekhu-u geituoü di kerüchülie.

Süsie kekreiko rei, "We sü, süu we theruo ze ru, miapuorei geija jü," idi süla ukoe thedo hau chütuoü di kerüchülie.

Süla uramia khunhie puo tekhu zekesuo penie. Sünhie rünau nu thepfumia ikeshü khe kie ze vo jiepfü thalie. Sidi pfhe pie phichüu mhi dzewa di puo bu puo the

pie ruokuou thatuoülie.

Lougakrü-nuomia rei thepfumia ükeshü sü vo tha ru puo thepie houkho houke di vo Lougakrü tha touwata. Tse nu rei michietuo thaluocünu vo puo tha toulietacü sü Lougakrü sü michiepie puo khoudza kevü zo di, "Terhuomia sie n rüsuorüsu kenyü rei, thie a ngumezhieyi; thie a ruo a zekemo teiso puo teluo ha, a tuoi cünie, mha kela chülietie ho' isi di puo mezhiemelo beita.

Derei themoumia die rei pele sacü la, houmia puo nou va kethepfukecü die rei pu di puo ketshü beita. Puo bu kethekhrükecü tho chütuoü ba rei silie lho mu idi puo nou thepfu zalie.

Süteiki sü Visera mia puo puo thuophi mete seya üdi themia kekra puo pfhü phiya üsi. Süla puo kimia sü puo bu kho Visera nu themou rüsa. Sitse themou-u sü thuophi di süze pushütuoüta.

Sidi puo thuophi meho di rei la pa Lougakrü meho di, "N thuophi vi se ho, mhapuorei mo ho, no tekhu-u geilie tou zotuo. N melou thepfulie, u melou thepfukecü sie mhachülie kenjükecü puo rei jü zo ho! No mha ca se pie n melou ki tuo zoliecie. Sükosü hako; Chütuo, chü beituo, chülietuo," isishü.

Themou-u die hako pupie Lougakrü nou va kethepfushü. Süla Lougakrü rei tsie we puo nou thepfu parlie di tsur puo zhie puo ngou kerülie. Sidi tekhu sie pfhü tsu. Tekhu-u sü mithu pru puo rühi khorzhü ngu toulie. Sitse Lougakrü sü rüshü tha di puo ngou peyiepie tekhu-u chie ru puo vadi chie touwata. Tekhu-u sü ruopie kemerie

chüvü tse Lougakrü sü ta pesie la khor. Derei puo rei themou die 'Chü beituo, ikecüu rükra pie puo nou la vorlie. Sidi puo zhie zou pie phi tekhu-u vo ziewata.

Puo tekhu-u vo zie pie kercipfülie di phenu vorta. Puo melou thepfukelie nunu kere kemichie penyükelie la kechachie rüü di lhou tuolie kevi zhakhra puo kralieta.

Thedze hau nunu sikelie u melou kesuomia u se mhodzü sia se diaya, derei kethepfumia mha kere, kemichie pete rei penyülie vi ikecü silie. Ü nou nu, chütuo, chü beituo, chülietuo ikecü nouleu bakelie sie mha kere penyülietuo.

Ketsokecü :-

1. Lougakrü-e themia kedipuo kemhie puo ga ?
2. Lougakrü puo melou kesuo nunu kemezhiekelie cako thushülie.
3. Lougakrü-nuo ramiako tekhu-u geilieketuo la kedipuo rhülie ga?
4. Lougakrü kedipuo nunu puo melou chü kethepfulie di tekhu-u geilie ga?
5. We kikidi mha kere penyülie vi ga ?

Kephrü 16

KELIYA ZOLIE

Teirakoe pro bopfü khronu,
Pruo pra pruo le lutsahatsa ruo,
Keba tuoi n ruopfü bu rei,
Noumvü zo di keliya zolie.

Kesia prei hie lhou mezhüya ro,
Kejü prei hie lhou puotouya ro,
Teirako thuo u va ngulieya,
N kelhou we vi krie puo luomu.

N rütso la n nei pecha lho.
N kinyi la n nou rüü lho
Kemesa noudo medoya ro,
Kehou ki rei n neita zotuo.

N Ruopfü bu keliya zolie,
Tsa nu vüdie ruo keba tuoi.
Peso geinu theja perüpie,
N chü perhei pekuoshü zotuo.

L. D. Phewhuo.

Puoca :-

Ketsa nu perakoe mhapuorei lepie u nou mezhiekecü jü di u nei di ruo bayakezha kemhie, we rei u nei di keli zo bakelie mese zo. Kesia ha mha kemichie puo zo, derei lhou mezhüyakezha sie kepenuo zha nhie ki vikuo. Mha

kejü la rei u nou mezhie morei vi, Ukepenuopfüe teirako va thuo rei chüya liro we puotou chü di lhouyakezha sie mhakipuorei tsopfhütalie lho. U pfhe u nei kevi kese la u nei vo tsolie lho. Themiae kinyi la rei u nou rüülieya mo. Derei thenou kemesa la u nou rüüya. Mhanyi se ba rei u nou mesakemo sie u nou rüülie lho. Vüdiekoe mhapuorei le u nou kemezhie mo di ruo bayakezha kemhie we rei noudo kesuoko kha phrewa di u nou mesa di keli zo balie liro Kepenuopfüe japie u tsüshü di u chü perhei pekuoshü zotuo.

Kephrü 17

Zue U Chü Penyawaya

Kaito-e Semia puo. Puo mhale phi. Khunhie puo Kaito sü puo nupfünuoko bu zu thu pevi se pie balienushü. Süla puo nupfünuoko sü teizei teiso telha peko di merei pie bourünya chüpfü baya.

Süsie uko rei leitei kezhazhakecü nunu zu thu kemene se pie balie. Sitse kediue puo thu puo vo kevithoko whuo vor geishülienu di puo kituoko ketseshü. Süla puo kituoko rei tsu puo thu kevithoko whuo vor geilie, puoe sidi puo khrietho khriechümia pephrei.

Sünhiesü puo kedirüvie nu ketuo themia mhakesitho kheko pete rei vor ba. Ukoe le kinu japfü balie tse, zu kevithoko mu themuoko se vor uko bu hie. Uko khise nu hiekelie hie zo ba thevatie tsota. Si ba kenuo we mezepie mha vovü puo rei si mo zo bata. Ukoe tuo la u thuo u kinu rei kevo tetuo rei le ba mota.

Süla kediu puo nou mha puo lelie. Puoe mha kesimia rei mezeketa sie kenyamia mhiebeitayakezha ngu di die puo pie uko kedokeshü lelie.

Puo uko üse, Nieko supuonie u themia kelhou üse kedipuo ze kemejülie vituo ga? Themia kehoupuorei die hau kelashü ro a a kedirüvie nu lietsa kevitho-u pie puo tsütuo, Sitse mhakesiko sü rei le ba mota. Sidi uko thuo bouübipfü bata. Süla kediue va puo uko ketso la di, "Kedipuo üse u themia kelhou ze kemejülie vi ga ?" isi di uko ketso lashü. Derei uko mezethor baketa la mhapuorei

chü di puo die kelalie kenjüta.

Si ba tse kenuo kituoko miayo puo sü sier tha lie di, Kediu, uko n die kelashülie kenjü liro a bu n die kelashütieya mo ? isishü. Sitse kediu sü puo üse, "No rei a die kelashülie vicü sie sü, a lietsa kevitho puo pie n rhuo zotuowe", isishü. Süla kituoyo sü puvü :-

U themia kelhou üse kerü dzü kekru ze kemejülie vi. U themia kelhou keza pie za se chülie vi.

(1) U nhicu (2) U khriesa. (3) U tsa. Kerü kezashü liro :- (1) Kerü pesotsa. (2) Kerü metsuo nu. (3) Kerü thelatsa. Kerü pesotsa kru mhamha tsutaya. Puo dzükru pfhe meyie, mu kru pie kijü kekro pesuowaya. Süsü kemhiei nhicu teiki kerü dzü kru züzüi tsutayakezha kemhiei mevi mhamhalieya. Mha kehoupuorei chü mhamhawaya, kerü kekru pfhe kere kemhiei zate melie ba rei u nyietaya mo. Mha rei u dzie nu se pesuo mhawaya.

(2) Kerü metsuo nu puo pfhe tsa za mu kru rüli zataya. Kijü rei bie pesuothorwaya mo. Dzü krakuo mu kru rüli zataya. Süsü kemhie u themia rei khriesaketa sie memie rülitaya. Mha rei bie pesuowa khrietaya. Rüperülekecü mhathoko rei chü motaya.

(3) Kerü thelatsa we dzü kru se thezha nu tsuketa la kruzhü mo mo shi silie motaya. Dzü rei krakuotaya. Süsü kemhie u themia rei phichüketa sie die rei pu nyü motaya. U mhasi rei krakuotaya, isishü.

Kedi-ue die hako silie tse hapfhüishü di mhakesiko kie la di u ko ki pu, "Harie, Mhakesiko, nieko kedipuo la

üdi a kituoyo mhasi de rei pulie kenjüta ga? Niekoe zu bu nieko chüpie mhasikemomia chüwate. Nieko mecie keba sie die kezha phi pulieyakezha kro puo zo. Derei nieko thie we puo üse mhasikemomia puo üyakezhau ki rei suokuote. Süla nieko tsie yawinu zu krie meze sa hietacie. Zue u chü penyawayakezha la," isishü.

Mhakesiko rei puo die süko silie di menga se di tuo lata. Süsie kedi-ue puo lietsa kevitho puo pie puo kituoyo rhuowata. Sidi puo bu puo kituo peteko mho kezha chüta.

Ketsokecü :

1. Kaito kedipuo se mhakesiko pethakeshü lelie ga ? Uko kiüdi puo die kelalie kenjüta ga?
2. Themia kelhou kedipuo ze kemejülie vi ga?
3. Kiüdi zue u chü penyawaya ga?

Kephrü 18

THEMVÜ

Teigei rütso puoma kereko,
Teigei care khieümhoura nu,
Pesi, mene, nie thuo nie se nu
Peso pezie kijü kouü va.

No we ze mo teizeizha pete
Kenei, vitho, noune die kepu,
Kesuo kerhu n ku n ra mo,
N khiera we vokeliepfü mo.

Tei keso gei u khra diya rei,
Kesuou rei n zie ngushü ro,
N dzü thezie u ba u zhüra.
Mene zo ba n ketuo ha pfhe.

No we n chamezie mo dinu,
Sohi kenuozhü rei la par,
Mhiphra kete tei meluo geinu,
Noumvü die pie u pesiyaluo.

L.D. Phewhuo

Puoca :

Themvükoe ketsie puoma kere kro puo kemhiei zo. Puoe teigei nu ziepie kijü pete va pezieshüya. Teizei gei mhapfhe puo rei si moketa ze themvükoe par puo thuo puo tha nu zha seiya. Puo ngupie puo zho vi, menesiei kecü kemhie zo. Puoe teizeizha pete kezekevi die pukeba kemhiei zo, kekreilamoü theva ze nu puoe zie zhayakecü la; puo ziekezha teiki themia puo rei meliemeü tuoya mo. Puo kezie re pie vo penuokeliepfü mo, mu mevapie kerhu puo rei puo da kemo kemhiei zo. Themiae pecie nunu, puo meho keba sie vo puo penuokeliepfü mo. Themiae khinhie gei we u thuo u medora vo tuoya. Derei themia kesuomia thuo rei teizei lerta ro u thuo u ba u zhü nu la vo phretaya. Kezhamia puo khrü preiyakezha kemhiei themia rei teizei khrü ler di themvüko parta ro teiso la vor kemochie u thuo u kitiekinu rüse bataya. Themvükoe teizei metsei la parya. Puoe mhiphra veve-ikeba kemhie mele vavai zhaya. Süla ükezopfüe puo theziekecü la puo bu sohi kenuozhü rei la par di ziepie u va pezieshünu di pushü.

Kephrü 19

ROVIU
(Za I)

U sonuo ki Pfünuomia u rhie kerhutho rüna puo. Kerieki British Sorkari ze keperhiekecü nu Pfünuomia üse tha kechatho chü. Puo rhie kerhu la puo dahou rei pfhe kerükrie mu pfhe kemetei selie, Capt. Butler pukecü süteiki Pfünuomia dahou üse Assam nu dahou kemeteitho puo üsi.

Nnyhü chüterhü kenyi ki u Tenyimia pete rei u nuonuo bu terhümiavi puo chü nyükecü la thepfumia bu lienu tsu mhachü baya mo.

Siro Pfünuomia we rüna kekreiko ki rei thepfumia khriekuocü la Pfünuomia khriesa kene dojükecü mu chüterhü doko sie mha kekrei puo rei chüya mo. Tuo hu rei Roviu kemhie chü gei vikecü miapuorei sier mo. Puoe chüwhuomia ketho puo zo.

Roviu puo rhi krei secü themia puo. Puo tiemie rei kecha, mu puo phitsa puo do gei puo mie tsüzhui. Zha mu cha sacü sü thekhonuomia we puo ngu ro michiepie tosie puo meho rei prei di ta u krü rüzhü tuoya. Puo kengu we merie phi derei süla puo zho we suo mo, mu nhicunuomia rei ngu puo nei phi. Puo kelhou ki chü perako phrü hulie kelho geilie.

Chücüchünuoko sa phrü morei chüdi zo rei puo de geikelie si mo. Whecha Kewhiu uthoü puo chügei de gei moü tuoyacü la Roviu unie chügei pu kemelhatuoü ro pu kemejülie vi ütuoya. Puo chütsüko mechüpie puo kifükhro peso pekhro jiepie puo ki gou tshewa kemoyo zhaya.

Siro peramie kezivi pete pie puo kitie kilako da pejüpfü zha saya. Süla rüso rüve pete rei Pfünuora vo ro vo Roviu ki gei puo chütsüko mu peramieko mehoshü mo di tuo lata ro rünoukemo puo mhie tuoya. Puo chütsüko mu peramieko pie puo ki ketso kezivi pie kezha sü huomia we vo süko ngu ro, "Hou mhapuoe! Sanyühu rütso pu kethedze tuocü puo we mia rava mie kezivi khrüpie puo rütso chü, derei Roviu-nuomia we thepfumia kethokhrü mu ha," ithaya Thekhruo thenyi nyi di nhicu khriesamia bu rütso rümei puo chütuoü ro Roviu ki peramie chapie vo u rütso chü kemo jü. Siro puo pfu bu rava mie keziviko pie zhükhe whe isa di süko khrütuoü di puo pfhü vokuo phi.

Puoe puo nhicu nu nha rühou puo neithor. Mia puo kromia we ki pfhe ba di mia krü tsuva sie keze tholeikhouthuo va mu nhicuki rüzhü neiünei chü di keze bouübi baya. Phichü zako we kene dojü terhüdoko chü ibaya. Derei puo we khise mhacümhakrie kemenuo rei pfhekelho ba di mhacülie mu metha puo zhietenuoyo chüpie thushielie, puo ngoubenuo theze selie mu puo tsabou merhashülie di terha tsutataya. Puoe ketsa nunu pera chü di pera mase vor huo chacü, huo pie tathu idi pera mie buo ücüpfü chü kethokhrü chü baya. Süla puo pfu puo pfü unie bu, "Nuo hayo la u tiemvühiemvü zo we mia kemengu jülieü, khunhie thedze chü zhü relhom" idi mhakipuo unie nou mezhie baya. Puo pera ma pekralie ro huo pegu reilie, huo we pie zanuora nhicuko dzüvi chüshükuo phi. Phichü zakelie gei we ketsa kesouko nu rei pera dzükrie lhapie puo khopenuo ketshu chülie di toupfü puo bouka chatepfü vorkecüpfü chüya zo. Hi tuo di khunhie we mhapuorei se vor mo, mu sünhie we zi pere vor kinu bata. Kekrei ki we teizeibou ze vorkuo phi. Puo pfu puo pfu unie mu süzhü unie khouyo hie tsowa moro khapiezhü rei mia puo zha

tso motacü la hie tsowa nyü di kezhacü pere mu süla khinhie thehe ki rei kho unie sü krielie mu rükri la sie mhachü tha di theva rei vo menuoto. Unie nuo khuzhü rei unie mhodzü vo kinu baya mocü la, süzhü we cha ze kerüchü di, "Avu rei tuoücü kenie ho. Nuo si yopuo tele pie avu vie chü ru puo khrie pesuowate. Mia nuonuo we chü ro avu ze tsu mu vo morei theva rei mi kerupie zhü avu ketsü mese ciü". Sishü tse puo nupfu sü sie, "Thepfunuomia sü rüdie tsolie kenjülie, u rüzhü keretho ki bacü mese cimuü, derei ca puo nu we puo tsu lie tho chü moü rei avu bu koshükolei chü di chüsimetsie ma pfhü mo di puo la rüü phiya ze. Mia puo tuoicümia simonyü phenu ba di ketelhiekecüko chü mu mia vie rügu di u krü bu u la mia dzü menga ketuo tei nyi. Aviu zo we sütsa la u nou kenyü jülie, puo peza puo rei ze kesiedziya kemo la khunhie kesitheke puo puo valie rei miapuorei puo rüli silie lho. Siro avu mu tsu puo pfhükelie puo mocü la puo vor menuota ro u nou meca tatayalie," ivorzhü ru vor uko kikha khrüpie ketha ngulie. Uko kicie mu chüpie cha petsou tou sacü la petse nunu uko kicie nguya. Siro kinu miyo puo meva keba ngu sashü di süla unie nou leme di sie, "Hou ! mhaükecüe tsiezhü we u zeyo sü vo mi chüpie bate" iphi di kinu le unie kho lhoushü. Ru Roviu sü mi kega shü di tehou mi petupie mituba gei bawa di puo phi pie le mi phe kemoyo di miphuki doutopfü ba ngulie, teiseiki sü puo rei sei di. Derei puo nou jülie mo ba zoluocü la pfhemenei rei pie puo whe pelekelie le mo mu mi chü peguokelie rei le ba mo. Puo pfü sü puo vor baketa la puo nei rei mu siro vor bata rei mi puo rei chü pele se ba kemo ngupie puo nou rüpe di puo gei pfhüshütuoü mu puo nou mezhie itha di ke mi chü petushü di phi zukuo nunu zu thoupie puo nupfu hieshako vashü di pie phi puo dzie nu shüshü. Roviu die rei pu nyü ba mocü la kikite shi idi puo ketsovü, Ru puoe puo dze pie unie ki

pu michie ba di kenuo we ba gelie lho di pukeshü ha kemhie shie.

"Tsiedoü a rava vi ba mo, mu siro nzhü a mho rei a nei tou mo mu idi thie kedipuoütie shi itsu. Süla zi la kinu vorketa rei le di tsu a tsakhra mehoshü di vo a nouva cülie di a ratho zie la vo. Ru pera mapie kedokedzipfü zhücü sü a noumvü di perako telie mu a tsa lilielie phizhü ru phi a mhodzüki nhapfü puo nu mha puo melecü tuoicü ngushü, derei nuke la ke tse terhei puo a tsakhra teshüpfü di tatatuoüzhücüu telalie di süze tuo sie nhapfüu mehoshü. Ru nnyhü melekebau süu mhakekrei moü luorü khu khudi puo yo tsur di vor a rama tecü di meivezhü ngulie.

Tekhu-u dzü thetsapfü di phir a va thenyüsie kezhü ngu di a bu sie pera a kho nu ketuoko rei kelhouwa di tata. A michiepfü taketa sü a ngou a pfhe, a tsabou mu a shürhayo rei chükelie vovü le mota, mu tapie a phi tsu küjü pro kemopfü chü di tapie a mhi zeibou vor chacie kemedieu tsolie. A taya zo mu a zhieyo thushiepfü ketuo sü krokro sa di a nou ki we tekhu üse ta a whuotuo zo thenyüsie di süla tapie a ziekejü chüwa. Par kemedie nu tsokelie sie we a nou jü zalie, mu süla tha di a thesü kelei zalie. Sidi ke ba rülei zashütuoü di ba ke ru a zhie thushiepfü ketuo pfeü bu a kethou pesuokewau rei a lelie. Süla a thuo a rüchü di. "Zhakra zhie n bu thie a kede zashüe, n lanu a bu thie michie daliem, idi zhieyo kelhouwanuo"

Ketsokecü :-

1. Roviu themia kedipuo kemhie puo ga ?
2. Roviu michie di takecü dze thushülie.

Kephrü 20
KESIA

1 Kesia ! kesia ! N kikha tsü gei,
Harie ! Harie ! Hatsa phirluo.
Pezi shierei menuotuo shierei,
Phir mo di lalie lho zoru.

2. Kevi kezha keremia derei,
Thepfu zha re cha u tse nunu,
Mhale mo di lhou tuoya derei,
Kesia ha we therhielie mo shie,

3. Umelou we kekhe kipuo khe,
Nyi rei jü rei cü rei zha shierei,
Terhuopfü we puo teisozha phrü
Piezhüluo mu ta kira tsuta ?

4. Dzüzeilie lho izo ba derei,
Kesianuo we puo tha re zemu
Kesia khrü tsu u vakelie nhie,
Melou mete kemo nyiluo me ?

L. D. Phewhuo

Puoca :

Kesia ha we u kikha ki tha zo. Huomia sia zitaya, mu huomia sia menuoya. Derei khunhie morei khunhie sia zotuo.

Kevi kenyi keremia rei u melou thepfu di mha kezha chu phi tuo zorei, khuhhie morei khunhie sia zotuo.

Themia ha kevimia rei kesuomia rei u nou kemhie phreya zo. Miapuorei u se zha kevor nhie therhie ta mhakipuorei vokelie jü zo.

Kethepfumia zorei kesia tei u ki kephir nhie u dzükou kemo puo rei jü.

Kephrü 21

ROVIU
(Za II)

Puo rei hanhie puo kedekewa sie hie puo we tsu nhanu rühou la michieta. Puo nhicu nu nha rühou chü mezhie tuoketa la puo dzü kezei vovü leya mo, siro chü kekhrie kezei keprei rei tuoya mo, derei hanhie we le kemo ki puo nu puo kede thewa mu süsie michie za bata. Sidi hie puo we.tsu nhanu rei rühou la thenyü kemopfü chü bata. Derei rühou tuo mezhiecü sü phenu ba gelie lho di huokipuo we kibanuoko taze tsu cakrora nu rühou tuoya.

Tsie we u kromia kiya sü parte. U pelipfümia kemeka zako we huomia nyhü reite. Puo rei huokipuo we puo krü ze lie nu rei tsushüshüte. Ru puo krüe thenuyo puo rei liepie puo tsükewa le, derei kiülie nu thoko chü si moto zo di kiya ro u nupfünuo kechümia dzü menga mu ngu rei mezhie mu idi puo kromia huo bu pelituoü ro puo kielielienu baya. Puo rei süla teicie puo we puo kromia ze peli. Chie calie tse puo bu thenu lielie morosuoü di puvü; derei puoe puo medo mota. Derei puo krü die keyie bei nyü mo di puo pfu puo pfü unie medo chülienushü. Ru süla unie-e, 'Avu medo chü di kelisi pevi motokecü huo lie ze vortuoü rei puo nei mota ro mia dzü mengalietie ru" idi uko zanuoko ki Pele nuopfü ketso, kekreilamoü siezanuo sü unie rei huoniehuo rüli si mu keze u nei phre. Siro unuopfü rei Roviu puo üpfünuo kejü sü peli lie nu rei puo rüguo tei di unie keze prüu üpfü mhiebei tuoya. Thenupfü mu puo krü rei uko medo phrecü la kepfhekholie mu thevü zie di süsie kemhonyü di unie bu keze lhou rei puotou ülie di thenyi tie ki puo bu thenu lielie.

Hie puo we keze unie nei sie di keze tsu mu vo di mhathoko chü sedelie. Roviu-e nha rühou chü tuo mecü la misi puo rei khrüshü puo tsü, puo kiya mhodzü zaki nu Süla tsu kepa metsei puo misi se puo siemedzi di pie tsu puo se nu rei chü keyie tuoya. Puo khunuo nhachü nharako keruo sishü ro puo nyie kedeipi rünyü tha di ta süko whuo tuota nyü siesieya, derei puo kimia dzü menga di puo kethe lalie di nuke tsu mhachü tuo di vortakuo phi.

Derei supuoü puo kethe tuo tsolietuo mu, tsia cie tseiwa tse, süsie we tsu hie puo mhachüshü rei puo misi pie la tuotata di puo kimia bu puo kerei phi tuoya. Sidi thehe ki rei vor puo kimia ze hielie moü puo thuo puo rühou-u pie keniepu di rühouhou tuo mha puo bielie kemochie la vorya mo. Puo kimia rei huoki we menuothorta ro puo pfhe thalie kenjü di kho unie shü keto di rei lutsahatsa meho di puo kevor pfhe kelho tha di puo vor mota ro lasie mhachü tuoketa kra phi. Puo kimiayo rei mhachü puo medo jü mo mu rügei pere, derei mia puo rübei sü unie lie perhielie lho mu siro lhuopie zhü di puo thoko chü tseilie mota mu u kromia dzü menga idi puo mo zo moü puo nou kemezhie phi tuota. Süla kedikechüki nu unie khoukoyo chüwatie shi ba di tekhou chü tseishü mu tata.

Puo kimia tata tse puo nou mezhie monyü cüsie puo thuo puo medo chülie vite ru idi puo hievi chüta. Puo krünuokoe puo kimia kie la morosuo ürei puoe puo kie ze la vor rei krei moütacü la uko bu uko me so di khawa.

Tsie we khriesa chü chüsechülie, puo melou rei pfü parta, siro sizomonyü Luorü khu bu puo kedekewa sie phenu ba laketa ki phichümia siemedzi tsu chüwhuo whuocü kinu puo melou chü kethepfu salie.

Süteiki nu khunuo kekhrie kezei tekhu mu thega

kemhieko puo zho suo se zorei we puo pechüshü morei kedeshü zo kemosie kehou nu prou u va zotaya moücü dze silie, Rühou vo kese touta di puoe ta u therhielie suo beita kemosie puo prei phi morei viücü dzeko silie süla thepfukuota. Puo medzü ki thuo rei rühou puo khra mo tuoyie ru tsie we phichüte siro thedo si mu puo puo thuo puo misi rei nyiketa sü puo khradi miemieta. Puo misi khrülie kemoki we pera chü kemo nhie vo puo mei Pusa misi cha piepieya. Süla chü geilie ro misi za rei chü pevi phishücü sü puo meinuo kimia rei zu thu kemene zalie ro va hie puo rei pelipie puo die dieya. U rübei chü rücü sü chü geilie ro chü kecü rei kezha rei doupfü rükhru züzü vorya. Huoki we vor chala nu mia ze keselie ro thepfuko we puo yapfü vor phenu shükeshü rei nyi. Puoe süko mevü chü pevi phishüshücü la themia huo puo ze keselie ro u nei phi tuoya. Sietse nu kerarü di mhawe mhalie lie vicü sü puo chü geilie rei khunhie rei puo chügei kenyüya mo. Süla zanuo ki phichüko bu puo pfu üse, "U thepfumia ha u kelhou chie chü terhü perhie tuoyie ru terhuo rüsuo moto zo ro khunhie kekrüwa re mo," ituoya.

Di khunhie menyitheja kezha se puo geilie. Puo rei vor chatietshü kinu mepfü keruorüishü di puo misi thu touishü. Phenu kebakoe puo pfhe silie di ta puo cha phituoü tsu, huomia bu la vor phenu kebako kie lalie di uko khriesamia mepfü serü keze puo chügei toupie kehu mevükhou khor kharu tieki nu puo misi thu lashü. Sitse phenu kebako thenu thenuo keze ta vo puo chügei mehotuoü di puo kitie japfü thata. Phichükoe Roviu bu puo chügei kenyülie morosuo übeita. Roviu mu puo pfu rei sie thiedzü chüdi geikelie tekhra thelouko rei kenyü mota üdi tsieu va nu nanyü chü latuoücü unie medo molie. Derei chüdi geikelie sü phichü nhicu vor kitie japfü ketha donu ketsatomia puo sü mia donu kega le di sie.

"Hou terhuomia mhayie,
A nuo bu kekuo keyhuo-u chütuo,
Theruo pekuo di ketakezo morosuo"

sishü di sie Roviu bu puo chügei kenyülie morosuo üdi pu beitacü la phichümia die sü keyie rei u dze kevi puo moe ru idi nanyü chütuoülie. Uko mha keselie di zumho vatuoü sie ru thiedzü puo chügei kenyü vor motacü la nanyü ca rei si mo di kenuo nu la vo ketsau ketso. Ru puoe nanyü zhoko pushü mu zu mho vacü hakemhie pupie jashünushü :-

"Chükhieo chü, kouü nu ra,
Kouü nu chü, kouü nu ra,
N rübei n dzü zei mu,
Hai di n peza ze mhamha vorlie,
Nhanu tuo ro n za siü ngutuo me ?

Puoe puo ra puo sier ro teizeitie rei puo misi pielie di gu la terha tsutaya, sidi theva la kinu vor moketa nyi phichü la puo vor mota rei puo kinuko rei u nou mecaya mo. Chüphou pfücümia sü kepa metsei nhachü puo geilieya. Huoki we kenie rei geilie di toupfü keyietuoya. Menyithejau geikelie sie hie puo we kou perecü tuoi di nhachü puomou kepfü geikelie pete kenyünyüta. Siro puoe lie nu tsu pemeya mo mu tsucü ki zorei chü geilie ro la vortatakuo phicü la kenuotsa we puo chügei kenyü kenuonuo tuo lho üdi chüdi geilie rei kenyü mota. Süla mia bu, "Hou! kiüdi chü kekhrie kezei cü thede geilie rei kenyü mote shi! Siro u chügei kenyü mota ro nya rei taya ü u sedzü kesuo rei preiya we," idi puo lepie u phou mehou ütuoya.

Ketsokecü :-

1. Roviu kiüdi zo puo tsu rühou michieta ga ?
2. Roviu thenu liekelie sie kedipuo kemhie ta ?
3. Roviu menyitheja geikelie nhie dze thushülie.
4. Zu mho vakecü ki kedipuo pupie jaya ga ?

Kephrü 22

THEMIA KELHOU

U kelhoue kemethuo puo mo,
U kelhoue kethotho puo zo,
U kelhoue u mhogei zo mo,
U kelhoue kesoutho puo zo.

U kelhoue theyu rübei mo,
U kelhoue keretho puo zo;
U kelhoue kemichie jü mo.
U kelhoue kesiatie nu tha.

U kelhoue teiso chülieya,
U kelhoue teizei chülieya,
U kelhoue u thuo chülieya,
U kelhoue u thuo rhuowaya.

L. D. Phewhuo

Puoca :-

U themia kelhoue mha kemethuo puo zo mo. We mhale menuo se di mha kehoupuo nu rei thetho chü di chükecü mese. Mhalepie u mho gei mhie zo di u tei pevowa zhü mo, derei mhale pesou se di lhoukecü mese. Keyu kechüko rübei chü di u tei pevowa suo; derei thehie chü di mha kereko rei perhiekecü mese. We lhou puotouyakezha sie mhapuorei prei mo rei vi.

U kelhoue se u neilie kevi chülie vi; derei se u dzükezei rei chütalie vi zo. U thuo u chüpie therhu themia puo chülieya; derei u thuo u chüpie kemethuo themia puo rei chü tuotalie vi.

Kephrü 23

ROVIU
(Za III)

Ngonyi teiki khuduü puo kimhou shü zazai mu tei rei rü mhiepru tuo. Puo süduü puo nouvalie di puo misi pie Dihozhü gei cha khozhü di mia khise tsu kichüki chütuoü di kinyie pie vorzhücü kro puo ze kese üsi. Tei kechazei hiketuo ki kekrei moü tekhu rei rühou tuoya mu idi puo misi khrepie kezurü tuo tso, derei tekhu pera rei ngu mo. Sünhie zhate rühou tuo teizei tsota. Sidi süzhü vo kecieki puo nu rühouzhü teiso. Puo pfhe chiethepfü ketuou rhuopie puo mho whelie. Khise teisolie tse puo va rei merü zata, süla tuo pekhra latuoü sie ru chacie vajopfü di tuo pecie miemie tsuta. Puoe cha vajowa di tuo puo ziekejü chü tsuzhü ru tepfi krodi puo ze kedzülie. Puo misi ciepie tepfi kezhatho puo vashü tuoüketha nu tepfikoe prou vor puo va leleta. Uko huo puo misi selie, huo puo meki mu huo puo rha itacü la puo bu uko ngu merie zota. Sidi puo rha phapha watacü la puo medo jü thata. Puoe kiu chü ro ta lalietie shi ikecü rübei le ketha zota. Derei ukoe puo mele phiyie zashü mu prou la phi puo vavatacü la kenuo we tha rükhru boubou di phisieta thenyüsie zotacü la la ke uko donu bata. Süla puoe tepfiko bu rübvü zakelie le di uko ruoshü mu puo rei ruoshüshü ba, sidi uko kebvü zalie ro taketa do rhü ba, derei puo bu puo kelelie suo bata, sidi zhate süki bata. Sidi kenuo we pedzie di uko ze gou iba ru, uko rei nhasi mekemo riepie puo vachüshü ba. Puoe khunuo keruo do chü si phi, derei tepfi zhorüliko we siya mocü la uko keruo doko chü silie mu uko zho mhie toulietuoü di puo hie chü uko do chü ba. Uko do dojüjü ba di kenuotsa we la phenu rei vorketuo ketuo le mo zota.

Sidi teicie kekra uko ze kesiedzi tuota. Puo pfhe puo neiko rei puo geinu prie zota, mu puo misi rei khapie kirapuo shüwa shi si mota. Puo vor moketa la puo kinukoe puo üse vo rüna huo nu rei bata mo kishi idi dielie pie sonaü nu shüshü siro natho rei puo pfhü ketshü kenyü zo derei puo kevo kevü cha rei silie mota. Süla chüdi huo bu puo tewate nhie idi puo prie chüwa.

Therieki zo we puo rei kemezhie pere. Puoe zha mu chacü la rüshü re pere, siro sei meli vo nhasi rie cütuoü siecü ki rei seico pra khoulie di tetsu kese toushüshü tuoya. Tepfiko we seico puo gei ba di dziechie vo seico kekrei puo cieshülielie idi puo mhodzü nhasi kemeko riechü mpoulielieya. Siro tepfiko we nhasi riepie u likhuo nu shülie ro vo seiphi gei balie di nhasiko chü bataya derei puo we nhasi riepie puo dziezhü nu shülietuoü mu puo dziepie sei merhashü morosuo idi kemezhie phi ketuo donu seico pra khoulie ro te la tsu puo chie kese toui la shüshü tuoya. Puoe puo hie chü di tepfi doko chüchü tuo kenuotsa we kemhiekebeita. Süsie puo mo gei rei puo mie tsüpie kemerie chü tuota, puo tsütha rei kecha mu merie yhara sata.

Teicie kekra sie Zakhako mia kro puo chüwhuo Dzükou tsa pa. Ukoe vo Roviu zeketuo tepfi kro-u ze kedzülie. Tepfiko ta ketuora si mo phreta derei Roviu we ta rüshülie lhozhü ru Nothul füu bu vo puo kha toulie. Tefüu re batacü silie di uzekoe kehouchürei ufüu vo nhachü kezha puo kha ze bata mecie idi puo sie pie vo ru puo ngu di puo üse thega puo thenyüsie sie, derei thega ketho ro kemekrie tha lho mu siro puo ngupie thega mhie tou mo sa ita. Uko nou keleki we nhathemia puo tuoyakezha sü ngulie ketho mecie idi puo telie ro sorkari kinu shükeiraka kekra

ngukelie pele sa di misi ciepie puo va mo di puo tekelie leta. Süla ukoe "Sia ro sia, rhei ro rhei," idi pedzie puo telietuoü di puo houpfülie. Sitse puoe tatatuoü monyü puo sie le mu mengacü tuoi di puo dziezhü kenienie sekho puo zie yapfü bata di uko bu puo tepie puo khelie.

Zakhako rei sünhie we khunuo themia mhie toucü puo tekelie sü uko ngo di puo merhashü uko ra tsur. Sidi nhathemia puo ketho thenyüsie di tsur Kewhira Borchaha ki pushü. Süu nunu thedzeu kepu keyie sonaü nu vota mu si vo Roviu nuo kinumia tsota. Süla ukoe mhale kemepfi di Zakhara vo. Uko puo silie re phita, di puo mehoho ba di puo vomie kega vo di puo vo gei ketei ketuou ngulie di sünunu puo üse Roviu ücü silie. Süla puo pfue Nothul nuoko ki puo dze pushü di uko bu puo khashü di unie bu keze la Pfünuora votanu di puo cha. Uko rei puo dze silie di puo khakeshü zomonyü unie ze tsur Kewhira tsoshütuoü sashü. Derei u Tenyimia zho nu puo ze la puo rüna nu vo kenyü üta, kekreilamonyü ukoe puo üse siata üdi puo prie chüwata, mu siro mhakipuonurei puo prie ngu lalie di puo bu methakewa lelie mo ba. Ru kethekhrü chü ketsatomiapfü puoe Roviu prie mithu phico-u puo kitie gei shiepie zhacü silie. Süla süu chü la se vo di chapie puo bu methawa di puo ze la puo ra vota.

Puo khunuo u vovü sikemoko mhie tou tuotacü la puo theke rüü mota.

Derei rülili di siethalie mu siro puo tsütha bewa mu dzü pelepie puo khrüshü di puo merhashü chatuoshüshü ba di teicie kenie kese sie we puo thuo puo chatuo chü lalieta. Derei thiedzü zhoko puorei puo gei tuo mota mu puo kele rei jütota di puo ngupie kenya khravü pereta. Puo

rei huoki we puo chütsüko meho di puo siele zacü tuoi baya, süko ngu zorei puo sie silie mota. Puo zho pete kha pouwa di khunuo do chü puo hiechü tuoketa la u vovü we si mota pelekhru.

Puo phenu la vorketa ze nu puo tsütha rei be pedzüwa, derei puo phitsa puo do mieko sü be mu thieshü ro krakuotalie vicü la süko we be mota mu siro tsiewe nhicu zo mote ru idi süla puo tiemie we be mo di puo bu kechai tuoya. Puoe shürho mo tuo di siata.

Thedze ha nunu sikelie u zhoki chü sei tuoketa sie mha kehoupuorei kha lalie reta di lhenu zho chütaya. Kenya do chü sei ba liro nyatalie vi. Khunuo keruo pfhe chü sei ba liro lekemo ki rei khunuo keruo pfhe chü partalie vi. U lhe kesuo do chü sei ba liro u chatuo rei thevietalie vi. Süla mha kesuo üse u zhoki chü motuoü thehiechü motosuo.

Rütso ramei chü — Tenyimia rütso chü.
Zhükhe — Pera mie keziviko whepie pezhü gei khe kerülopfütuoya kezha.
Pera mie buo — Pera ma pekra sekelie la puo mie rei pie kemechie mo di chacükecü nyi.
Thedze chü — mia zho mia rüli mhiekemo puo chü di mia bu u rüli puketuo.
Dzükhrie lha — dzükrie nunu pera ma.
Chateipfü — pha pechü teipfü.
Kezhacü — mhachü keteitso.
Puo tele — puo rübei.
Zukuo — zu thouyakezha mekou-u.
A rava — pera keruo rünyü di vi mu suocü leya.
Tsakhra— ketsa pie nhokecü seiu.
Ratho zie— pera chüpiekeba meho.

Dzü thetsapfü— tsu kijü kutopfü.
Pro kemopfü — kijü nyükemo mhie.
Ta ze tsu — kieze tsu.
Chie calie— lie relie.
Thevü zie— Thevü vo thezelie di vituo mo suotuo shikecü mehoya.
Kemhonyü— u mho rünyü
Chürü — chüwhuo.
Zumhova — lhako thusalie di khrei kelekhopie valie mu dzü sashü di süu lapie nhanyü nu shüya, sidi terhuo rüsuoya.
Chükhieo— nhachü nharako rhuou.
U sedzü kesuo — mhachü mo di sia.
Tekhu rei kre— tekhu rühou puo va pfhü ketuo.
Kezurü — misi ciepie mha vashü thenyüsie ketuo.
Chiethepfü — pie u chie phapfü.
Tepfi likhuo — Tepfiu puo meco nunu nhasi kekra keviepfülie vi, süu üse siya.
Melie mezu— pesikhuoi di ta rüshü rhürhüketa.
Chüpie nyü — chü geilie di mesithorkecü toupfükecü nunu mezieketa.
Sanyühu — Thiedzü Peramie kezivi khe khrüpie puo pfhe gei khe lele idi mia bu puo rütso pu kethedze tuoyacü themia puo.
Whecha— Chüwhuomia puo puo rübei chü whuoya mu chü kekhrie kezei rei preiyakemo themia puo. Puoe chü gei vi secü puo.

Ketsokecü :-

1. Roviu kidi phenu la vorlie mo tuo ta ?
2. Puo tepfiko ze tuoketa nu puo zho puo rüli kedipuo kemhieta ga ?
3. Roviu kikidi phenu la vorlie ga ?
4. Roviu dze nunu kepetha kikecüpuo silie ga?

Kephrü 24
NO KEVITHO-U

Mia thuo n ü miasuomia üdi'
N thepesuo n pejoya rei,
N thuo n yie n rüli meza
Zolieya di lhoukelie lelie.

Mia thuo tijü n keda zorei,
Pfhü khubou di mia meü la hie,
Mia thuo n ngu mecüya zorei,
No we mia ngu mecü lata hie,
Vi mo di kevi khravü rei hie,
Si mo di kesi khravü rei hie.

Kezha le di kholie lhoya rei,
Mehouya di tsolie lhoya rei,
Kevi kralie kesuo kralie rei,
N nou jü di n thuo n selie.

Pu kezhüra pukeshüu rei,
Mhale kemo si tso kemo-u
Le tso mo di n die se kesuo,
Keta ki rei no we prüli hie.

Meyhumezhie chü kebau rei,
Chü khrielie mo n va kesiela
Kewa ki rei n chamezie hie.

Tuo di khunhie theruo pekuo di
Ngukelie n kishükinyiko
Pejüwa rei n thuo n hieshie.

Keka rükhruo n nou va pesuo
Kewa le hie n melou pekrü
N rhie perhu n dzie kerüpre

Lasielie di kevimia puo chü
Razou donu lhou petuoyaluo.

Kheli mezemia donu le rei
N miatho zho khawa hie zocie,
Kezhamia ze kekrothoya rei
Miaümia rei rünyü mota hie.

Ngu kemvüu rei khrietho-u rei,
N thepesuokeshü teiki rei,
Meze mo di va lawa liro,
Kijü hanu mha kevi kheko
N vie zolie, No kevitho-u.

L.D. Phewhuo

Puoca :-

Kijü nu kelhou ki u nou chü pesuokecü cha kekra vorya. Sizo shierei we u thuo se puotou chükelie mese. Huomia tijü u keda, huomia u ngumecü izo shierei we u nei mota zhü mo. Vi mo, si mo di puo mevivakecü vi mo. Mhatho kevi puo chülie, morei kesuo puo krawa zorei u thuo se puotou nu balie morosuo. We pukezhüko pukeshü ki rei themiae le kekrüketa tei rei nyi phi. Sizo shierei mia thuo mhasi kemo zo. Siro mhachü khrielie mota zorei u cha mezieta suo. U kinyi rei pekakewa tei vorya derei sikecü tei ngulie zorei n nou kemezhiethorta mo zo di la sielieketuo le morosuo.

Themia kesuomia ze kedzülie zorei mia kesuo chatha nu leta mo di u thuo u kethe kerekelie mese zo. Mia u neikemo chüshü zorei mia kejo va la mhawa morosuo. Thezho hako pie u zho ki chükelie sie kijü hanu themia kevithomia ükecü lelie vi.

Kephrü 25

KEPETHA DZE

1. Chakhra chasu tuo mezhieyakemomia kijüthou gei kholieya mo.
2. Leshü phrükelie-e shadze kerükrie gei khokelie mhie zo.
3. Niaki ngu nyü ro niathutsa va zolie.
4. Kimhou pete rei teirü pfü vorya mo.
5. Mhasi kethokeliemia kejü theze mengaya mo.
6. Khruokecümia puo khruokecü kekreiu kirapuonu kecüca ngulieya shikecü pushüya.
7. Kegei nyü kesieki u tie kegukeliemia u kezisuo kevielieya.
8. Khrüva kinu kebako ketsie kelhou suo.
9. Mia pfhenei thepu pie sekecü u la puotoulieya mo.
10. Mhasi ki thenou kerüüu vikuo, Kinyi ki mhasi vikuo.
11. Suna we the meho di kevi kesuo silieya derei khrietho we the meholieya mo.
12. Kra keba kiu nu kevo we hie keba kiu nu kevo ki vikuo.
13. Mizie nunu kedi chü keba ki teigei nu mia kituo chükeba we vikuo.
14. Ukepenuopfü pfhü nyüya ro themia la mhachüshülie.
15. Mia u ki vi tou zokecümia ngumvüya ro u thuo u kenya zo.
16. Sede menuokelieu tietsapuo chükelie ki vikuo.
17. Mia ngu u royakezhamia u nou rüüya mo.
18. N thuo n chü ketherhulie siro mia rei n rhulietuo.
19. Ngulie kezhüu zie mehouyakezhau kebau rei pejüwaya.

20. Thie tetsukezhüu rei sodu la sielie zotuo.
21. Kemecümia la kerülei tei siya mo.
22. Tietsapuo rübei jo zakecü sie kegei pechataya mo.
23. Pukezhüu puyakemomia sü kediemia zo.
24. Shügekecüe mha kepfhü puo derei puo si we mou.
25. N thuo zo kemosie miapuorei thenou kerüüu se vor n tsü lho.
26. Mia n gei mekuta ro mi chüshülie.
27. Mia ngu mecükecüe kenya noule zo.
28. U nou mezhüyakezhamia keviu merü seiya.
29. Nyiepou pou thebe kebau pou rülaketau ki zivikuo.
30. U kelhou lepie u chamezie hie.

Kephrü 26

1944 CIE KEWHIRA NU KEGEIKECÜ

— Mezhür

Mekhruchü gei kevoko ketsie kezha puo sepie kebau sietsa Kewhira kegeikecü dze thupie keba ngulietuo. Hau gei thupie keba Cacü (May) zha 15 nhie 1944 cie British Sorkari-e Kewhira lie lalie üsi. Tsiedo mekhruchüu pie Nyiepou zie puo kemhie leya derei teicie mepfü voketa ki terhü voketau nu themia 568, 627 siaketa donu themia 2,338 kegei tha di utei voketako za ba.

Teicie 1944 cie Ketshü mu Cacü doki teisozhü B.B.C. radio nu tsiedo Thanako ba mu Chüpahiko Kechüki kha thechüko Jail Hill; tsiedo Ministerko keba gei GPJ. RM; F.S.D. mu D.I.S. Ridge, tsiedo kezhako ba Borchaha ki geinu vor G.O.C. keba do ki D.C.s Bungalow mu Tennis Court, tsiedo Mekhruchü gei, hako nu Japanmia bu lielieketa dze pushü seiya.

Süteiki Kewhira dze sü Japanmia rei mu Kekramia Thedzeleshüko nu puolha therieu gei thupie kemeyie se pie tuo seita Japanmia kemeduobou nu siro thedzeleshüko nu rei Japanmia kewhira lielieketa dze va kekra par.

Burma nu terhü kechüu nu terhü rüya kezhatho-u Kewhira nu keya Kijürü Kenieu nu terhü rüyachü kezha seko donu Kewhira nu kegeikecüu nu themiako thepfu se di ngumvümia u ki kra sekecü ze keperhie thakelie la meyie.

Teicie 1944, Ketshü-u khrü khrülhou nhie Borchaha

Charles Pawsey-e puo mereibou khrü puo la khawa. Süzhü thevatie Kewhira kebako mu chüpahimiako rütouvünuo vütuoü vo di rüzhü mota. Diekrie puo Japanmiako chüpahi Zakhara mu Chakhaba tsur tshu bata üta. Niepuuzha nhie mia pengou rübei Mission Chapel nu Sunday School nu kehoulie.

Ketshü zha se nhie Assam Riflesko Aradura geinu Japanmia puo geilie.

Kewhira town nu kebako huo ta phenu vota mu huo rüna puo khie kebako nu vo.

Ketshü zha dia nhie Japanmia kenie Chakrücha ze ker di Chotobosti cie vorta, kekrei huo phenu pa idi phe pfhe keba Share Regiment nu Chüpahimia kenie vapie zhüwata. Hanie Kewhira kegeikecü nu sia kerie chü. Thehesietsa lutsahatsa misi cievüta. Themia rüdeilie keviko Bye-pass nu kekelieko bagei geinu Lezhagei mu Piphera tsuta.

Zha pengou nhie 4th Battalion Royal West Kent Regiment (Thana chüpahi kemhie kro puo) uko kro-u kekratsa Arakan nu pie bawa di mia 500 mese Kewhira khor tsolie Siro süteiki Japanmia chüpahi rei puo ke se nunu Kewhira bo vorta. Kewhira Garrison Hill (tsiedo Raj Bhawan keba gei) Kewhimia bu thekheko pedzü thiekeshüko nu Chüpahi pfhenei kese mia nyie kenie ba. Chüpahi hako chüpahi pfhenei keseu sie terhü chüpahi kemo pekra, süla terhü rüyachü nunu misi kecie dojüvü.

Garrison Hill gei keba chüpahiko hakoha : - Sidi keseko - Sidi 25 Pounder puo ba derei puo kecie do kesi

ba mo sidi 24 Reinforcement camp nunu kevor huo bu sidi-u cieshü. Va puo cieshü tse Japanmia sidi tsie bu vor va pesuowata.

Engineerko - C.R.E. 112 mu Assistant Garrison Engineer (1) 916.

Chüpahiko - Assam Regimentko mia 140; Share Regiment (Nepal nu kediu chüpahi); 3/2 Punjab Regiment nu Company puo; I Garrison Battalion Burma Regiment Company puo; 5/27 Maharastra Light Infantry Platon kenie; Assam Rifles mu 'V' Force nu mia huo sa.

Roso keseko - 46 G.P.T. Company puo (Section kenie tsa) 36 Cattle Conducting Section (Themuokebieko 87 Indian Bakery Section (niekhrüda kerieko) 622 India Supply Section.

Mhapuorei chü salie kesuo tei puo vorlie. Kegeikecü tei kevi ki rei tei kesuo ki rei keyavü. Thekheko nu teirü dzü bu tsuta. Roso vor molie. Dzü jüvü. Kepruo geinu petekeshüko kijü tsur tso kemo nu ngumvümia bu misi ciepie vaphawa sidi dzübouko kemethuo rübei tsurta, misitsie bu va kemoko tsur seiboko gei zhata, keshako pete pie ngumvümia donu shüwata sidi dzü la kesiepha seta. Udzomieko thie mota, dzü rülukecüu monyü dzüpie u zie ketshu mu ume kenoukecü rei jüta. Roso metei leta. Misi cie sei bakecü bavüdo kenie de rei keze tei ngulie mota. Mhachayakezhako, Pfhemenyiyakezhako siro Buopfhüko thuo rei misi cie keyavü. Mhachü kebako siro rüzapfü kebako rei lhieshü mo, süko rei u zhü geinu gou phi di chüpahimia ze mo di keya di u nyie mu ze nyü kebako sou chü misi cievü.

Thekhe hopie kebau misitsie kevor ki u keya chülie süu nunu mhacümhakrie, süu nunu buopezou, teirüteirüniakecü ki süu u keya chülie Siro süu themia kekra mekhru rei chüta. Teizei puoteila kesuo ki ngumvümia ler u khe nu baketa tei rei nyi.

Pietsümvü zokecü Assam regimentko Jesara nu ngumvümia ze keya ba di ker kebako mu kethepfu Assam Rifleko kegeikecüu nu uko hie chü se shü. Uko dzü keba chüko si keba la dzübouko khepfü di pedzie gou vo dzü se vor kezakelie chülie.

Kewhimiako misi cie keyaketa la phenu ba salie suo di kepenuoki rünako nu vota. Süki Japanmia chüpahi 15,000 vor di Kewhira Garrission gei kebako whuo vo uko bu thechü 11000x700x900 yds nu shü pie bawa, seiko mu nhako pete rei misitsie bu va pesuo phrewa süsie rei town-u pete thepie puorhi lelie kemo chüwata.

Ketshü zha 20 nhie 2nd Divisionko khor di Kewhira Garrision nu kebako bu rüleikelie chülie. Sünu Royal West Kentko mia 500 donu mia 200 rübei lhiekelie zota. Themiako zha 14 sie nu mhacha kele cü kerietho chü. Hateiki 161 Brigade Kewhira khieümhouko nu Japanmiako whuo phravü.

Terhü chüpahi kemoko roso tsata tse Kechüki kepfütsa nu theva talie derei huo we mia bu u vakhriwa. Kewhira Box nu bakelieko ketanser phichüko rübei bakelie zota.

Cacü zha 13 nhie tsiedo mekhruchü gei Tennis court nunu misi ciepie keya zo ba thedzie kebie di kegei se sidi

Japanko whuolie. Hai di Kewhira Garrison nunu Japanmia whuowa sirei Town nu, P.W.D. gei, Assam Riflesko banu, Kosariki gei, Aradura mu phenu kegei la telhe sidi zha 40 sie nu Kewhira pete whuophra lalie.

Terhü chüpahi kezha se keparko donu Brigadier kenie vakhriwa, u seu rüzalie, u sesie nu kethepfu la khakeshü V.C. (togma) kenie pie unie mia kenie tsü.

Japanmia kediu kepfhe rüpfhünuo 31st Japanese Division ko sia seta sidi tsiesie la Burma nu la leta.

Kewhimiako Lezhagei mu By-pass nu la vor balie. Sidi terhü laketa sie u thuo u phe nu la vorlie, süki kiko puo co puo ra mu mige rübei zota, siro ki kebako rei guli bu va pie rürowata. Lukihaki kesiamo thuo tshuta. Sidi kesiako mu kerhuko chü kepfe kemesawa di Kewhira rünau chü la sede lavü :